

Uloga školskih knjižnica u radu s djecom sa slušnim oštećenjem

Vampovac, Elena

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:744249>

Rights / Prava: [In copyright](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2022-10-05**

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Sveučilište u Zagrebu

Filozofski fakultet

Odsjek za fonetiku

Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti

Elena Vampovac

**ULOGA ŠKOLSKIH KNJIŽNICA U RADU S DJECOM SA SLUŠNIM
OŠTEĆENJEM**

Diplomski rad

Zagreb, lipanj, 2021.

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za fonetiku
Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti

Elena Vampovac

**ULOGA ŠKOLSKIH KNJIŽNICA U RADU S DJECOM SA SLUŠNIM
OŠTEĆENJEM**

Diplomski rad

Mentor: Doc. dr.sc. Arnalda Dobrić

Komentor: Prof. dr.sc. Mihaela Banek Zorica

Zagreb, lipanj, 2021.

PODACI O AUTORU

Ime i prezime: Elena Vampovac

Datum i mjesto rođenja:

Studijske grupe i godina upisa: fonetika/informacijske znanosti, 2015.

Lokalni matični broj studenta:

PODACI O RADU

Naslov rada na hrvatskome jeziku: Uloga školskih knjižnica u radu s djecom sa slušnim oštećenjem

Naslov rada na engleskome jeziku: The role of the school libraries in working with children with hearing impairment

Broj stranica: 48

Broj priloga: 69

Datum predaje rada:

Sastav povjerenstva koje je rad ocijenilo i pred kojim je rad obranjen:

- 1.
- 2.
- 3.

Datum obrane rada: 29.06.2021

Broj ECTS bodova: 15

Ocjena:

Potpis članova povjerenstva:

IZJAVA O AUTORSTVU DIPLOMSKOGA RADA

Ovim potvrđujem da sam osobno napisao/la diplomski rad pod naslovom
Uloga školskih knjižnica u radu s djecom sa slušnim oštećenjem
i da sam njegov/a autor/ica.

Svi dijelovi rada, podaci ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima (mrežni izvori, udžbenici, knjige, znanstveni, stručni članci I sl.) u radu su jasno označeni kao takvi te su navedeni u popisu literature.

Elena Vampovac

(ime i prezime studenta)

(potpis)

Zagreb, _____

Zahvala

Na početku voljela bih uputiti veliku zahvalu svim knjižničarima koji su pristali sudjelovati u ovom istraživanju jer su imali hrabrost iznijeti svoje iskustvo o oštećenju sluha te ujedno bez njih ovaj rad bio bi nemoguć.

Veliko hvala mentorici dr.sc Arnaldi Dobrić na njezinoj ažurnosti, stručnim savjetima i pomoći prilikom izrade ovog diplomskog rada. Isto tako, zahvalila bih i komentorici prof. dr.sc Mihaeli Banek Zorici na svakom korisnom savjetu tijekom vođenja i osmišljavanja istraživanja. One su sa svojim korisnim savjetima omogućile pisanje ovog diplomskog lakim i zabavnim.

Hvala svojoj obitelji koji su me pratili kroz cijelo obrazovanje i omogućili mi školovanje te da budem tu gdje jesam.

I na kraju, zahvaljujem svom dečku Mariju i prijateljima na strpljenju, podršci i razumijevanju koje su mi pružili.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Oštećenje sluha	2
2.1. Anatomija uha	2
2.2. Nastanak oštećenja sluha	3
2.3. Mjesto oštećenja sluha	4
2.4. Stupanj oštećenja sluha	5
2.5. Slušno procesiranje	5
3. Školska knjižnica	6
3.1. Djelatnosti i zadatke školske knjižnice	7
3.2. Smjernice za knjižnične službe i usluge za gluhe	8
3.3. Smjernice za građu laganu za čitanje	10
3.4. Uloga školske knjižnice u odgojno-obrazovnom procesu	13
3.5. Pregled dosadašnjih istraživanja	14
4. Istraživanje školskih knjižnica u radu s djecom slušnog oštećenja	17
4.1. Istraživačka pitanja	17
4.2. Ispitanici	17
4.3. Metodologija i plan istraživanja	18
4.4. Rezultati i rasprava	18
5. Prilagodba lektire djeci sa slušnim oštećenjem radi boljeg razumijevanja lektire	31
5.1. Prilagodba prostora i komunikacija	31
5.2. Aktivnosti za vježbanje slušnog procesiranja	32
5.3. Primjer provjere pročitane lektire za četvrti razred	38
5.4. Primjer provjere pročitane lektire za peti razred	41
5.5. Primjer provjere pročitane lektire za osmi razred	43
6. Zaključak	48
7. Literatura	49

8. Sažetak	52
9. Summary	53
10. Prilozi	54

1.Uvod

Obrazovanje je važan dio života i ljudi se tijekom života stalno obrazuju na različitim područjima. Naime, obrazovanje je definirano kao organizirani pedagoški proces stjecanja znanja i razvijanja spoznaje (Petković, 2019). Djeca, ali i odrasli, obrazuju se od malih nogu pa nadalje, a najvećim dijelom obrazuju se u odgojno-obrazovnim ustanovama i jedna od tih ustanova je i osnova škola. U procesu stjecanja obrazovanja i znanja važnu ulogu ima i čitanje knjiga tj. lektire. Bitno je da djeca čitaju jer se tako stvara navika čitanja te to utječe na proširenje vokabulara i obogaćuje znanje djeteta. Dakle, u sklopu Hrvatskoga jezika kao nastavnog predmeta postoje lektire koje bi se trebale čitati. S obzirom na to da neke lektire imaju težak sadržaj, koji je pun arhaizma i slično, djeci to još dodatno otežava čitanje. Budući da su školske knjižnice dio odgojno-obrazovnog procesa, one bi trebale biti dostupne svima, ali praksa je pokazala drugačije. Navedena činjenica stvara pitanje, a što je s djecom koja imaju poteškoća s čitanjem. Njima bilo koja lektira predstavlja problem s čitanjem i razumijevanjem pročitano. Nadalje, tijekom života, knjižničari i logopedi najviše su istraživali na području djece koja imaju problem s čitanjem, primjerice disleksija i sl., no što je s djecom koja imaju oštećen sluha? Većina ljudi smatra da djeca sa slušnim oštećenjem bez problema mogu čitati, osobito ako im je vid normalan, ali to mišljenje nije ispravno. Postoji mogućnost da djeca sa slušnim oštećenjem imaju manje razvijene jezične sposobnosti i manji vokabular te čitanje lektira osobito ako sadrže kompliciranije riječi i stilske figure, primjerice metaforu predstavlja im veliki problem jer neće razumjeti knjigu. Naime, vrlo je važno omogućiti čitanje lektire kako bi se djeci sa slušnim oštećenjem pružilo što bolje i adekvatnije obrazovanje. Jednu veliku ulogu u tome ima i školski knjižničar koji bi trebao biti spreman pružiti djeci sa slušnim oštećenjem adekvatnu građu za njih i pomoći im da bolje razumiju pročitano.

U prvom dijelu rada opisat će se temeljni pojmovi slušnog oštećenja za bolje razumijevanja takve djece. Zatim će se opisati temeljne djelatnosti i zadaće školske knjižnice u sklopu knjižničnih služba i usluga za gluhe. Osim toga, spomenut će se važnost čitanja i uloga školskog knjižničara. Nadalje, u istraživačkom dijelu istražiti će se školske knjižnice na području Virovitičko-podravske županije u radu s djecom sa slušnim oštećenjem. Rezultati istraživanja bi trebali omogućiti ostalim knjižnicama da uvide svoje nedostatke te da ih isprave kako bi svoj djeci mogli omogućiti jednak

pristup obrazovanju. U posljednjem dijelu rada bit će navedeni primjeri radionica za provjeru razumijevanja pročitane lektire.

2. Oštećenje sluha

Danas se sve više ljudi susreće s raznim ljudskim poteškoćama i oštećenjima te se nekad takve osobe smatralo drugačijima, ali danas to postaje dio svakodnevice. Jedno od takvih oštećenja je oštećenje sluha, čiji broj ljudi i djece s tim oštećenjem raste iz dana u dan, kako u svijetu tako i kod nas. Prije svega za bolje razumijevanje i shvaćanje pojma oštećenje sluha te kako bi se jednog dana provela kvalitetna rehabilitacija potrebno je razjasniti nekoliko osnovnih pojmova.

Oštećenje sluha možemo definirati kao nemogućnost ili smanjenu mogućnost primanja, provođenja i registriranja slušnih podražaja zbog urođenih ili stečenih oštećenja. Također, bitno je spomenuti razliku između sluha i slušanja, čija razlika zna često buniti ljude ili znaju ta dva različita pojma poistovjetiti. Sluh je sposobnost slušanja zvuka, a slušanje je svjesno praćenje slušne poruke (Padovan i sur., 1991). Kada je u pitanju govor rano oglušjelih osoba, taj govor je često teško razumljiv široj okolini, a uz to vrlo slabo vladaju jezikom okoline te sukladno tome imaju poteškoće i u razumijevanju pročitano. Suprotno tome, osobe koje su zadobile oštećenje sluha nakon što su usvojile jezik i razvile govor, imaju razumljiv govor, jezik im je standardno usvojen te nemaju teškoće s čitanjem i pisanjem, ali im je razumijevanje tuđeg govora otežano. Takve osobe koriste slušna pomagala. Prema načinu obrade slušnog signala slušna pomagala mogu se podijeliti na analogna i digitalna. Analogna slušna pomagala pojačavaju zvuk tako da pretvaraju zvučne valove u električne signale, a digitalna slušna pomagala pretvaraju zvučne valove u numeričke kodove te imaju procesor koji može preciznije obraditi zvučne signale (American National Institute on Deafness and Other Communication Disorders, 2013).

2.1. Anatomija uha

Osim prethodnog kratkog objašnjenja koji je važan za rehabilitaciju i razumijevanje, nužno je i poznavati osnove anatomske strukture uha. Za početak bitno je znati dijelove uha, a to su vanjsko uho, zvukovod, srednje uho, unutarnje uho, slušni živac i moždano deblo te mozak i slušna kora (Elberling i Worsoe, 2006). Vanjsko uho čini vidljiv dio slušnog puta i ima sposobnost lociranja izvora zvuka. Nakon vanjskog uha dolazi zvukovod. Zvukovod se proteže od vanjskog uha do bubnjića te se sastoji od mekanog vanjskog dijela i koštanog unutarnje dijela koji se nastavlja kao tubasti otvor u temporalnu kost. Nakon zvukovoda slijedi bubnjić, koji ga odvaja od

srednjeg uha. Srednje uho je šupljina smještena u sredini temporalne kosti te ima izlaz kroz Eustahijevu cijev. Osim toga, u srednjem uhu nalazi se lanac slušnih koščica, koji se sastoji od tri najmanje kosti: čekić (malleus), nakovanj (incus) i stremen (stapes). Titraji tih triju koščica prenose se putem koštanog lanca do unutarnjeg uha. Nadalje, unutarnje uho se nalazi u temporalnoj kosti i sadrži osjetne stanice i tri polukružna kanala koje tvore vestibularni sustav te čine organ za ravnotežu. Zatim slijedi slušni živac koji izlazi iz pužnice i temporalne kosti kroz otvor ili mali kanal i zajedno s živcem za ravnotežu dolazi do moždanog debla i na kraju, kad slušni živac izađe iz moždanog debla, nastavlja put kroz srednji mozak do slušne kore (Elberling i Worsoe, 2006).

Prema Mladini i sur., (2008) uho je gotovo u cijelosti, osim uške i hrskavičnog djela zvukovoda, uklopljeno u sljepoočnu kost. Vanjsko uho se sastoji od uške i zvukovoda. Srednje uho se sastoji od bubnjišta s trima slušnim koščićima, dodatne šupljine u kosti, smještene iza i nešto poviše srednjeg uha te Eustahijeve cijevi koja ga povezuje s epifarinksom i služi njegovu trajnom prozračivanju i drenaži. Unutarnje se uho, zbog svoje zamršene građe naziva labirintom, a sastoji se od pužnice kao organa za sluh te organa za ravnotežu s polukružnim kanalićima. Bilo koje oštećenje nekog dijela dovodi do oštećenja sluha te uzrokuje poteškoće poput praćenja govora ili komunikacije s drugima (Pribanić, 1992).

2.2. Nastanak oštećenja sluha

Postoje različiti periodu u životu kada može doći do nastanka oštećenja sluha te vrijeme nastanka određuje daljnje posljedice, a može se pojaviti u periodu od začeca djeteta pa sve do staračke dobi. Naime, kada se dogodi do druge godine života riječ je o prelingvalnom razdoblju. Takvo oštećenje sluha vrlo je ozbiljno jer utječe na cjelokupni razvitak i sazrijevanje djeteta (Pribanić, 1992). Kada oštećenje sluha nastane nakon druge godine života, ono je također ozbiljno, ali dijete ima slušna i prva govorna iskustva, koja su temelj daljnjeg razvoja slušanja i govora. Oštećenje s kojim se većina ljudi u životu susretne je oštećenje sluha koje nastupa u kasnijoj životnoj dobi te tu već odrasla osoba ima usvojene komunikacijske vještine koje treba dalje održavati i rehabilitirati (Pribanić, 1992). Osim različitog vremena nastanka oštećenja sluha postoje i različiti uzroci oštećenja te su često nepoznati. Najčešći su genetski čimbenici, bolesti tijekom trudnoće, težak porođaj i dr. (Dulčić i sur., 2012). Navedene uzroke možemo svrstati u tri kategorije; prenatalni uzroci - javljaju se prije rođenja, perinatalni - javlja se za vrijeme samog poroda i do drugog tjedna nakon rođenja te postnatalni - on se pojavljuje poslije rođenja i u svim

životnim razdobljima. Neki od uzroka koji mogu dovesti do toga su bolesti, porođajne traume, traumatske povrede, industrijska buka i sl. (Pribanić, 1992).

Vrlo je bitno rano otkrivanje slušnog oštećenja kako bi rehabilitacija bila uspješnija. Osim toga, potrebno je raditi odgovarajuću rehabilitaciju kojom se smanjuju posljedice oštećenja sluha i poboljšava se komunikacija (Dulčić i sur., 2012). Zahvaljujući Hrvatskoj udruzi za ranu dijagnostiku oštećenja sluha (HURDOS) i akciji „Dajmo da čuju“ iz 2001. godine, u hrvatskim se rodilištima od rujna 2002. godine obavlja probir novorođenčadi (neonatalni screening) na oštećenje sluha. Sva djeca prije otpusta iz rodilišta pregledana su metodom ispitivanja evocirane otoakustičke emisije (E-OAE). Cilj metode je otkriti što više djece ili svu djecu s oštećenim sluhom. Evocirana otoakustička metoda nastaje kao spontani odgovor na vanjski slušni podražaj bez aktivnog sudjelovanja djeteta. Najčešće se koristi kratki podražaj klika od 100 μ s, a ako je gubitak sluha na svim frekvencijama veći od 30 dB, odgovora nema (Zaputović, 2007).

Kakve će posljedice oštećenja sluha na komunikaciju osobe biti u najvećoj mjeri ovise o težini i vremenu nastanka oštećenja te o početku same rehabilitacije (Bradarić-Jončić, 2007). Što je oštećenje sluha teže i što je ranije nastupilo, to će teškoće u komunikaciji biti veće (Bradarić-Jončić i Mohr., 2010).

2.3. Mjesto oštećenja sluha

Kada je riječ o oštećenju sluha, ono može biti u vanjskom, srednjem, unutarnjem uhu, na slušnom živcu ili u centru za sluh u mozgu. Postoje dvije vrste oštećenja koje ovise o samom mjestu oštećenja sluha (Pribanić, 1992). Prema tome, razlikujemo periferna i centralna oštećenja. Periferna nastaju od periferije do slušnog živca, a mogu biti: provodna (konduktivna), zamjedbena (perceptivna) i mješovita. Kada je riječ o centralnom oštećenju radi se o oštećenju koje nastaje na ulasku slušnog živca u moždano deblo pa do kortikalne razine (Padovan i sur., 1991). Naglušost možemo podijeliti na provodnu i zamjedbenu. Provodna naglušost ukazuje da je sluh oštećen na način da zvukovi ne mogu više urednim putem stići do unutarnjeg uha. U prijevodu, negdje na putu, u zvukovodu, na bubnjiću, u srednjem uhu ili lancu slušnih koščica došlo je prepreke koje sprječavaju da zvukovi normalnim putem dođu do uha. Dok zamjedbena naglušost uzrokuje promjenu u unutarnjem uhu i na prvom dijelu slušnog živca. To znači da na svom putu kroz pužnicu, sa sustavom tekućina i osjetnim stanicama, zvuk ne stimulira slušni živac na uobičajen

način. Zamjedbena i provodna naglušost mogu postojati istovremeno kao tzv. mješovito oštećenje sluha (Elberling i Worsoe, 2006).

2.4. Stupanj oštećenja sluha

Prema težini, oštećenje sluha dijelimo na naglušost i gluhoću. Funkcionalno, bitna razlika među ovim dvjema kategorijama je u tome što nagluhe osobe govor primaju dominantno slušanjem, a gluhe osobe dominantno vidom, odnosno čitanjem s usta, uz upotrebu slušnog aparata. Oslanjanje na vid u komunikaciji i percepciji svijeta raste proporcionalno s težinom oštećenja sluha (Bradarić-Jončić i Mohr., 2010). Stupanj oštećenja sluha izražava se u decibelima (dB). Prema Padovanu i sur., (1991) uredan sluh (lat. *normacusis*) je od 0 dB do 25 dB, s time da je uredan sluh od 0 dB do 10 dB, a od 11 dB do 25 dB označava sluh u fiziološkim granicama. Naglušost (lat. *hypoacusis*) je od 26 dB do 92 dB, a sve preko 93 dB označava gluhoću (lat. *anacusis*). Kod blažih naglušosti govor djeteta razvija se prirodno, ali teško prati tiši govor, osobito ako je na većoj udaljenosti i popraćen bukom. Budući da takva djeca u tihim prostorijama relativno dobro čuju ljudski govor normalne jačine (65 dB), roditelji teško primjećuju da postoji ikakav problem koji će ukazivati na oštećenje sluha. Nadalje, kod djece s umjerenom naglušošću to se lakše očituje jer je slušanje ograničeno na neka frekvencijska područja i razvitak govora je usporen. Djeca koja imaju tešku naglušost mogu čuti stanovite zvukove koje percipiraju kao šum, a slušna pomagala i rehabilitacija će im omogućiti da razviju govor (Pribanić, 1992).

2.5. Slušno procesiranje

Slušanje je aktivan, usmjeren proces koji omogućuje brzu i preciznu analizu zvukova kod ljudi. (Yalçinkaya i sur., 2009). Taj proces slušanja započinje različitim nizom aktivnosti od vanjskog do unutarnjeg uha te čini jedan složen proces. Samo slušanje ne završava detekcijom slušnog podražaja već je pod utjecajem viših funkcija poput pamćenja, pažnje i procesiranja (Li i Cowan, 2013).

Slušno pamćenje služi za pohranu podataka o zvukovima, akustičkih značajki i informacije o kategorijama zvuka i strukturi zvukova (Li i Cowan, 2013). Slušno pamćenje igra veliku ulogu u različitim ljudskim aktivnostima, poput verbalnog učenja i komunikacije. Kako bi osoba bila sposobna koristiti ili uspoređivati određenu riječ prvo mora biti spremljena u slušnom pamćenju (Li i Cowan, 2013). Nadalje, prema Li i Cowan (2013), slušno pamćenje može se podijeliti na tri faze: slušna pohrana prije percepcije, sintetizirano zvučno pamćenje i generirano apstraktno pamćenje i sve tri faze mogu funkcionirati istovremeno. Clement i sur., (2004) slušno osjetno

pamćenje definiraju kao zadržavanje osjetilnih sastavnica zvuka poput glasnoće, tonske visine, spektralnog sastava i trajanja, a razlikuje se od zadržavanja značenja zvuka. Budući da pruža prve prikaze područja koji su tek čujni, na navedeni slušni sustav se gleda kao osjetilno skladište u ljudskom pamćenju.

Pažnja je koncept aktivnog procesiranja određene informacije u određenoj okolini. Ona je osnovni dio kognitivnog sustava, selektivna je i ograničena. Zvučna izvedba određena je interakcijama osjeta sluha s pažnjom, pamćenjem, vidom, emocijama i različitim, drugim manjim utjecajima. Pažnja i pamćenje osobito su važni za procjenu i rehabilitaciju slušnih poteškoća (Zhang i sur., 2012).

Slušno procesiranje je sposobnost slušanja, razumijevanja i odgovaranja na informacije koje ljudi čuju kroz svoje slušne kanale. Taj proces uključuje otkrivanje zvuka vanjskim uhom i prijenos zvuka kroz slušne putove do mozga (Yalçinkaya i sur., 2009). Dobro slušno procesiranje omogućuje razne vještine kao što su određivanje lokalizacije zvuka, slušnu diskriminaciju, slušnu pažnju i slušno pamćenje, određivanje lateralizacije zvuka, fonološku svjesnost, sintezu auditivnih signala te auditivno razumijevanje i interpretaciju (ASHA, 2005). Poznato je da neke osobe imaju uredan sluh, ali ne mogu čuti i razumjeti govorne zvukove osobito uz buku. Odnosno, te osobe ne mogu procesirati zvukove na odgovarajući način (Roeser i Downs, 2004). Poremećaj slušnog procesiranja (PSP) obuhvaća simptome koji se javljaju kod osoba koje najčešće imaju uredne rezultate na audiološkim testovima, ali imaju teškoće zbog načina na koji središnji živčani sustav obrađuje slušne informacije. Takav poremećaj uključuje nedostatak u neuralnom procesiranju informacija – specifičan za slušni modalitet, a nedostatak je izražen u nepovoljnim akustičkim uvjetima i može biti povezan uz poteškoće slušanja, razumijevanje govora, razvoja jezika i učenja (Chermak, 2001).

3. Školska knjižnica

Prema Standardu za školske knjižnice iz 2000. godine, školska knjižnica je organizirana zbirka knjižne i neknjižnične građe, koja kroz knjižnično osoblje nabavlja, obrađuje, čuva i daje na upotrebu radi zadovoljavanja obrazovnih, kulturnih, informacijskih i stručnih potreba korisnika i permanentnog obrazovanja. U Standardu iz 2013. godine, dolazi do par izmjena, školska knjižnica definira se kao informacijsko, medijsko, komunikacijsko središte škole i daje mogućnost

pristupa elektroničkim izvorima informacija. Program školske knjižnice je sastavni dio školskog kurikuluma koji je uključen u nastavni proces i učenje.

Osim toga, UNESCO-v manifest za školske knjižnice (2006) navodni da ona pruža obavijesti i spoznaje bitne za uspješno uključivanje u suvremeno društvo koje se temelji na znanju i informacijama. Školska knjižnica omogućuje učenicima stjecanje vještina za doživotno učenje, razvija njihovu maštu i pomaže im da postanu odgovorni građani.

Važno je i napomenuti i IFLA-inu (International Federation of Library Associations and Institutions) definiciju za školske knjižnice, koju definira kao fizički i digitalni prostor za učenje u kojem se čita, istražuje, razvija mašta i kreativnost, koji su ključni za učenikov razvoj znanja i za socijalni i kulturni rast (IFLA, 2015).

3.1. Djelatnosti i zadaće školske knjižnice

U Standardu za školske knjižnice iz 2000. godine djelatnost školske knjižnice je dio odgojno – obrazovnog i knjižničnog sustava i izravno je uključena u nastavni proces i učenje, a ona se ostvaruje kao neposredna odgojno-obrazovna djelatnost, stručna knjižnična djelatnost, kulturna i javna djelatnost.

Isto tako, u navedenom standardu određene su i zadaće školske knjižnice. Zadaće koje se spominju su promicanje i unapređivanje svih oblika odgojno-obrazovnog procesa, stvaranje uvjeta za učenje, mogućnost prilagodbe prema različitim oblicima učenja i očekivanjima sudionika u procesu učenja, pomoć učenicima u učenju, poticanje istraživačkog duha i osobnog prosuđivanja, poticanje odgoja za demokraciju, razvijanje svijesti o vrijednostima nacionalne kulture, posebno jezika, umjetnosti i znanosti te vrijednosti multikulturalnosti, stvaranje uvjeta za interdisciplinarni pristup nastavi te poticanje duhovnog ozračja škole (Standard za školske knjižnice, 2000.) U novom Standardu iz 2013. godine, u definiranju zadaća školske knjižnice dolazi do proširenja zadaća. Dodano je provođenje programa knjižnično-informacijske pismenosti, prikupljanje, obrada omogućavanje korištenja i pristupa svim izvorima informacija i znanja na tradicionalnim i novim medijima, zatim pomoć u učenicima s posebnim potrebama: rad s učenicima s teškoćama u čitanju i pisanju, slijepim i slabovidnim, rad s darovitim učenicima te rad s učenicima pripadnicima nacionalnih manjina, u suradnji s pojedinim stručnim službama, ostalim stručnim suradnicima, učiteljima, nastavnicima i odgajateljima. Nadalje, UNESCO-v Manifest iz 2006. godine za zadaće školske knjižnice navodi da školska knjižnica pruža pomoć pri učenju, nudi

knjige i ostalu građu koja omogućava svim članovima školske knjižnice da razviju kritičko mišljenje i postanu stvarni korisnici obavijesti, u svim oblicima i putem svih medija. Školska knjižnica povezuje se drugim knjižnicama i informacijskim mrežama, poštujući načela UNESCO-vog Manifesta za narodne knjižnice. Nadalje, knjižnično osoblje treba poticati uporabu knjiga i drugih izvora informaciju, zatim svim članovima školske knjižnice bez obzira na dob, rasu, spol, vjeru, nacionalnost, jezik i društveni položaj moraju se pružiti jednake usluge te osigurati posebne usluge i građe onima koji nisu u mogućnosti koristiti uobičajene knjižnične usluge i građu.

3.2. Smjernice za knjižnične službe i usluge za gluhe

Smjernice za knjižnične službe i usluge za gluhe objavljene su 2000. godine, a Hrvatsko knjižničarsko društvo 2004. godine objavilo je prijevod. Smjernice koje slijede namijenjene su informiraju knjižničara o potrebama gluhih glede knjižnica i informacija, a tiču se svih knjižnica koje među svojim korisnicima imaju gluhe osobe. Primjenjuju se na sve tipove knjižnica uključujući narodne, školske i visokoškolske knjižnice, specijalne knjižnice i knjižnice u sklopu u drugih ustanova. Sadrže opća načela i kao takve ne uključuju kvantitativne propise. Njihova svrha je potaknuti uvođenje službi i usluga za gluhe osobe. Budući da su smjernice međunarodne, treba ih prilagoditi postojećim uvjetima na nacionalnoj ili lokalnoj razini.

Smjernice se odnose na osoblje, komunikaciju, zbirke, službe i usluge, te marketing programa. U ovom radu izdvojene su one koje se odnose na rad u školskoj knjižnici za djecu sa slušnim oštećenjem, a preuzete su iz Smjernica za knjižnične službe i usluge za gluhe (2004).

OSOBLJE:

- odgovornost za razvoj, primjenu i djelovanje knjižničnih službi i usluga za zajednicu gluhih treba provjeriti profesionalnom knjižničaru s odgovarajućom stručnom naobrazbom odnosno stručnom osposobljenošću
- osoblje treba biti educirano o pitanjima važnim za pružanje službi i usluga zajednici gluhih
- pri odabiru zaposlenika koji će biti uključeni u pružanje usluga gluhima, knjižnice bi trebale pokušati zapošljavati osobe koje već uživaju povjerenje zajednice gluhih ili su ga sposobne steći
- obrazovne ustanove za knjižničare trebale bi osposobljavati knjižničare za pružanje usluga zajednici gluhih kako u okviru redovitog nastavnog programa, tako i u programima

permanentnog stručnog usavršavanja osoblja i to svih obrazovnih stupnjeva u knjižničarskom zanimanju

KOMUNIKACIJA

- svo osoblje knjižnice trebalo bi se osposobiti za učinkovitu komunikaciju cilju s gluhima
- tekstualni telefon (Text Telephone, TTY) treba biti dostupan na glavnim mjestima za pružanje usluga u svakoj knjižnici. Ako čujući korisnici imaju mogućnost telefonirati iz knjižnice, gluhim korisnicima bi trebalo biti na raspolaganju barem jedan TTY uređaj
- telefoni koje upotrebljavaju korisnici knjižnice ili njezini zaposlenici trebaju biti opremljeni pojačivačima zvuka
- knjižnice trebaju osigurati da njihova prisutnost na Internetu bude potpuno dostupna i gluhima
- knjižnice trebaju koristiti najnovija tehnološka dostignuća koja su se pokazala korisnima u zajednici gluhih
- knjižnice trebaju raspolagati komunikacijskim pomagalicama kao što su različiti sustavi slušnih pomagala, oprema za titlovanje izlaganja „uživo“ te oprema za pisanje bilježaka gluhim korisnicima uz pomoć računala. Te usluge moraju biti dostupne na sastancima i u različitim programima knjižnice, na zahtjev gluhih korisnika
- knjižnice koje pružaju mogućnost gledanja televizije trebaju korisnicima omogućiti i korištenje TV dekodera za skrivene titlove u video materijalima
- za sve programe koje same sponzoriraju, knjižnice trebaju korisnicima, na njihov zahtjev omogućiti usluge tumača za znakovni jezik, usluge govornog tumača, titlovanje usmenog izlaganja „uživo“ te pisanje bilježaka u pomoć računala
- knjižnice trebaju ugraditi vidljive znakove upozorenja kako bi upozorile gluhe korisnike na probleme i slučajeve u opasnosti

ZBIRKE:

- knjižnice trebaju skupljati građu koja se odnosi na gluhoću i kulturu Gluhih, a koja će zanimati i gluhe i čujuće korisnike
- knjižnice trebaju potpuno nepristrano skupljati, održavati i nuditi informacije o različitim pristupima školovanju gluhih, referalnim centrima i programima za gluhe

- knjižnice trebaju objediniti i omogućiti pristup zbirkama koje se gluhima od velikog interesa, a ne zahtijevaju visoku razinu vještine čitanja
- vizualna netiskana građa, nabavljena za podršku uslugama gluhim korisnicima, treba biti sastavni dio svake knjižnične zbirke. Govor u televizijskim video programima i drugim medijima treba biti titlovan ili preveden na znakovni jezik tako da ga mogu razumjeti osobe koje ne čuju

SLUŽBE I USLUGE

- sve knjižnične zbirke, službe i usluge i programi trebaju biti stavljani na raspolaganje zajednici gluhih osoba
- knjižnice trebaju ponuditi programe na znakovnom jeziku
- knjižnice trebaju davati informacije o raspoloživim lokalnim programima opismenjavanja za gluhe osobe koje ne znaju čitati

MARKETING PROGRAMA

- knjižnice trebaju osmisliti prodoran marketing svojih programa i usluga namijenjenih zajednici gluhih osoba
- sve publikacije knjižnice trebaju biti dostupne korisnicima iz zajednice gluhih

3.3. Smjernice za građu laganu za čitanje

IFLA je 1997. izdala „Smjernice za građu laganu za čitanje“. Prvo izdanje Smjernica uglavnom je bilo vezano uz disleksiju, poznavanje disleksije i ulogu knjižničnog osoblja vezanu uz građu laganu za čitanje. Međutim, prerađeni oblik Smjernica detaljnije obuhvaća ne samo problematiku osoba s disleksijom, nego i osoba s intelektualnim teškoćama, neuropsihijatrijskim poremećajima, gluhih i gluho slijepih osoba, osoba s afazijom, osoba s demencijom i drugih osoba koje mogu zbog različitih razloga imati problema s čitanjem. Navedene smjernice vrlo su važne jer su poticajne knjižničarima u izradi prilagođenih programa i pružanju knjižničnih usluga osobama s različitim teškoćama u čitanju i pisanju.

Postoje dvije definicije izraza laganu za čitanje koje se vrlo malo razlikuju. Jedna podrazumijeva jezičnu prilagodbu teksta kojom je olakšano njegovo čitanje, a tekst postaje dostupniji od prosječnog teksta, no to ne olakšava njegovo razumijevanje. Druga definicija podrazumijeva prilagodbu koja istodobno olakšava čitanje i razumijevanje. Navedene smjernice imaju tri osnovna cilja. Prvi je opisati prirodu građe lagane za čitanje i potrebu za tom vrstom

građe te odrediti glavne ciljne skupine, drugi cilj je ponuditi naputke izdavačima građe lagane za čitanje i onim organizacijama i uredima koji pomažu osobama s teškoćama u čitanju i treći cilj, koji glasi treba ponuditi naputke nakladnicima građe lagane za čitanje i organizacijama i uredima koji pomažu osobama s teškoćama u čitanju (Nomura i sur., 2011).

Literatura lagana za čitanje mora uključivati beletristiku i nebeletristiku, uključujući izvorna djela lagana za čitanje dostupna u raznim medijskim oblicima, kao i stručne tekstove i prilagođene klasike. Nadalje, svi žanrovi moraju biti dostupni – romani, kratke priče, poezija, trileri, putopisi itd. U takvoj građi izbjegava se apstraktan jezik, metafore i teške riječi, radnja ima logičan vremenski slijed, nema istovremeno više radnji i previše likova, složeni odnosi se opisuju na konkretan i jednostavan način (Nomura i sur., 2011).

Nomura i sur. (2011) navode nekoliko smjernica za što lakše čitanje i razumijevanje:

- Pišite konkretno. Izbjegavajte apstraktan jezik.
- Budite logični. Radnja treba slijediti jedinstvenu nit s logičnim slijedom.
- Radnja mora biti neposredna i jednostavna, bez dugačkih uvoda i previše likova.
- Umjerenost koristite simboličko izražavanje (metafore) jer bi takav jezik neki čitatelji mogli pogrešno razumjeti.
- Budite sažeti. Izbjegavajte više radnji u jednoj rečenici. Ako je moguće, rasporedite riječi tako da jedna fraza zauzme samo jedan redak.
- Izbjegavajte teške riječi, ali ipak koristite riječi s “težinom” primjerene odraslim osobama.
- Nepoznate riječi objasnite kontekstom.
- Složene odnose objasnite i opišite na konkretan i logičan način, pri čemu se događaji nižu logičnim kronološkim slijedom.
- Potaknite pisce i ilustratore da upoznaju svoju čitateljsku publiku i da budu informirani o tome što znači imati teškoće čitanja. Neka se susreću sa svojim čitateljima i upoznaju se s njihovim iskustvima o svakodnevnom životu.
- Ispitajte građu na predstavnicima ciljnih skupina prije tiskanja.

Ako navedene smjernice slijede urednici i nakladnici, građa lagana za čitanje uvelike može smanjiti poteškoća u čitanju kod osoba s poteškoćama (Nomura i sur., 2011).

Osim navedenih savjeta koji se odnose na jezik i sadržaj, da bi građa bila lagana za čitanje, potrebno je uključiti ilustracije, oblikovanje i prijelom. Dakle, ilustracija u kontekstu građe lagane za čitanje igra veliku ulogu, jer slika koja zorno prikazuje ono što je napisano u tekstu, pospješuje razumijevanje i pojašnjava poruku. Nadalje, prijelom građe mora biti jasan i privlačan, a široke margine i veliki razmaci čine tekst pristupačnijim. Osim toga, same korice moraju biti povezane sa sadržajem i takva građa se ne smije razlikovati od ostalih knjiga (Nomura i sur., 2011).

Iako u osnovnim školama raste broj djece s raznim poteškoćama te je njima potrebna lagana građa čitanje. Nažalost, mali broj je dostupan takve građe u školama. Problem je u tome što takve građe nisu postojale u velikom broju, a neke škole i školske knjižnice nemaju dovoljno financijske mogućnost da nabavi adekvatnu građu za svu djecu i u dovoljnom broju primjerka. Neki nakladnici su uvidjeli problem i odlučili objavljivati djela prema Smjernicama. Tako je, u sklopu zaklade „Čujem, vjerujem, vidim“ profesorica hrvatskog jezika i logopedica Željka Butorac sastavila je popis obaveznih lektirnih naslova, koji su grafički prilagođeni po principima građe lagane za čitanje, a namijenjenih učenicima s teškoćama u čitanju.

Neka od ta dijela su:

- Andersen, H.C. (2017). Bajke. Zagreb : Zaklada Čujem, vjerujem, vidim.
- Brlić-Mažuranić, I. (2015). Priče iz davnine. Zagreb: Zaklada Čujem, vjerujem, vidim.
- Brlić-Mažuranić, I. (2016). Čudnovate zgođe šegrta Hlapića. Zagreb: Zaklada Čujem, vjerujem, vidim.
- Grimm, J. i W. (2017). Bajke. Zagreb : Zaklada Čujem, vjerujem, vidim.
- Lovrak, M. (2015). Družba Pere Kvržice. Zagreb : Zaklada Čujem, vjerujem, vidim.
- Lovrak, M. (2015). Vlak u snijegu. Zagreb : Zaklada Čujem, vjerujem, vidim.
- Swift, J. (2018). Gulliverova putovanja: 1. i 2. dio. Zagreb : Zaklada Čujem, vjerujem, vidim.
- Šenoa, A. (2017). Prosjak Luka. Zagreb: Zaklada Čujem, vjerujem, vidim.
- Šimunović, D. (2018) Duga i alkar. Zagreb : Zaklada Čujem, vjerujem, vidim.

- Wilde, O. (2018). Sretni princ. Zagreb : Zaklada Čujem, vjerujem, vidim.

3.4. Uloga školske knjižnice u odgojno-obrazovnom procesu

Godinama se Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa brine kako bi školske knjižnice postale dio odgojno-obrazovnog procesa. Kako živimo u užurbanom svijetu, gdje dolazi do stalnih promjena, 21. stoljeće je proglašeno stoljećem znanja te se teži „društvu koje uči“. Među tim promjenama našle su se školske knjižnice. Kako bi došlo do promjene u obrazovanju, koje je bitno za gospodarski i društveni razvoj u ovom užurbanom svijetu, potrebno je učenike rasteretiti enciklopedijskog sadržaja i usmjeriti ih na stvaranje trajnog znanja, sposobnost rješavanja problema i cjeloživotno učenje. Tom promjenom, dolazimo do vizije u kojoj školske knjižnice trebamo uklopiti u suvremene škole, jer citiram „ znanje se ne može predati učenicima, već ga oni stječu aktivnim radom na izvorima znanja“ (Zovko, 2009). Razvojem sposobnosti učenika, osposobljavanjem za samostalno učenje, utemeljeno na istraživačkom pristupu ostvaruje se zadaća suvremene školske knjižnice kao mjesta za poticanje informacijske pismenosti. Kako je školska knjižnica sastavni dio škole, potrebno je omogućiti da svaki učenik i svaki njezin korisnik uspije na najbolji način usvojiti novo znanje i umijeće. Dakle, školska knjižnica ima vrlo važnu ulogu u odgojno-obrazovnom procesu, jer pomoću nje dolazi do poboljšanja kakvoće obrazovanja (Zovko, 2009). Jedan dio toga je i čitanje. Čitanje je temeljna generička intelektualna vještina nužna za uspješno djelovanje u suvremenom svijetu. Ona je posebno važna za učenje iz teksta i u velikoj mjeri određuje uspješnost tijekom školovanja (Kolić-Vehovec, 2013). Faktor koji u velikoj mjeri određuje prepoznavanje riječi, ali i razumijevanje teksta u cjelini, jest bogatstvo rječnika čitatelja. Osim toga, čestim čitanjem stvara se cjeloživotno učenje te se time razvija i unapređuje znanje, stavovi i vještine. Zbog, toga u sklopu nastavnog predmeta Hrvatskoga jezika djeca tijekom školovanja trebaju čitati školske lektire. S obzirom na to da među lektirnim naslovima postoje ona djela koja, djeci nisu zanimljiva zbog teškog sadržaja, arhaizma i sl. Većina djece zbog toga ima loše mišljenje o lektiri iako postoje jako lijepe i zanimljive lektire. Prema tome potrebno je lektiru prilagoditi interesu djecu ili barem nakon čitanja provjeriti razumijevanje pročitanog tako da djeci bude zanimljivo i zabavno, a da pritom i nauče.

3.5 Pregled dosadašnjih istraživanja

Jedno od istraživanja koje je uključivalo djecu sa slušnim oštećenjem i obrazovanje je istraživanje prema integraciji gluhe djece, znakovnom jeziku i uključivanju tumača za znakovni jezik u redovne vrtiće i škole. U članku su prikazani rezultati ispitivanja mišljenja odgajatelja, učitelja, nastavnika viših razreda osnovne škole i srednjoškolskih nastavnika prema uključivanju gluhe djece u redovne škole i vrtiće, prema znakovnom jeziku i uključivanju tumača za znakovni jezik u redovne ustanove. Ispitivanje je provedeno na uzorku od 449 prosvjetnih djelatnika redovnih odgojno obrazovnih ustanova na području grada Zagreba. U prostoru od 49 manifestnih varijabli, faktorskom analizom ekstrahirano je 6 faktora. Istraživanje je pokazalo da su stavovi na 5 faktora - faktoru stavova prema gluhima, prema socijalizacijskim, obrazovnim i emocionalnim efektima integracije, kao i prema dodatnoj edukaciji i znakovnom jeziku pretežno povoljni, dok su na 1 faktoru - faktoru stavova prema uključivanju tumača za znakovni jezik neodređeni (Bosnar i Bradarić-Jončić, 2008).

Nadalje, spomenut će se i istraživanje Razumijevanje pročitano u učenika s oštećenjem sluha kojeg su proveli Hrastinski i sur. 2014. godine. Cilj istraživanja bio je utvrditi točnost rješavanja zadataka razumijevanja čitanja kod učenika s oštećenjem sluha, kao i vrijeme potrebno za njihovo rješavanje. U sklopu realizacije cilja istraživanja, uspješnost rješavanja zadataka ispitana je u odnosu na kategoriju pitanja o pročitano (neposredna i posredna), na dob učenika (osnovna ili srednja škola) te na vrstu škole koju pohađaju (redovna ili posebna). Realizacija cilja istraživanja obuhvatila je i ispitivanje razlika između mlađih (osnovna škola) i starijih (srednja škola) učenika u uspješnosti rješavanja zadataka razumijevanja čitanja, u uspješnosti po kategoriji pitanja (neposredna i posredna) te u vremenu rješavanja zadataka. Na kraju, na istim nezavisnim varijablama ispitane su razlike između učenika koji pohađaju redovnu školu i učenika koji pohađaju posebnu školu (Hrastinski i sur., 2014).

Osim provedenih istraživanja u Hrvatskoj, spomenut će se i istraživanje koje je slično prethodnom navedenom istraživanju. Istraživanje Wautersa i sur., (2006) koje je provedeno u Nizozemskoj. Istraživano je razumijevanje pročitano kod učenika s oštećenjem sluha u usporedbi s njihovim čujućim vršnjacima. U istraživanju je sudjelovalo 464 učenika s oštećenim sluhom većim od 80 dB, kronološke dobi od 6;7 do 20;1 godina. 423 učenika pohađalo je posebnu školu, dok je 81 učenik pohađao školu za nagluhu djecu ili redovnu školu. Razumijevanje pročitano provjeravalo se testovima koji se koriste za ispitivanje čujuće djece osnovnoškolske dobi. Testovi

su se sastojali od 10 različitih tekstova, te rezultati pokazuju da je razumijevanje pročitano kod učenika s oštećenjem sluha lošije od djece s normalnim sluhom (Wautersa i sur., 2006).

Ova istraživanja su utjecala na osmišljavanje i samu provedbu istraživanja školskih knjižnica u radu s djecom sa slušnim oštećenjem. Školske knjižnice bi trebale omogućiti jednak pristup građi svima i pomoći djeci sa slušnim oštećenjem. Budući na autoričino podrijetlo, istraživanje će se provoditi na području Virovitičko-podravske županije.

ISTRAŽIVAČKI DIO

Jedina stvar koju sa sigurnošću moraš znati je: lokacija knjižnice. (Albert Einstein)

4. Istraživanje školskih knjižnica u radu s djecom slušnog oštećenja

Nakon navedenog teorijskog djela u kojem se navode sve smjernice i usluge koje knjižnica mora pružiti korisnicima, dolazimo do praktičnog djela. Cilj ovog je istraživanja je preispitati prilagođenost školskih knjižnica u osnovnoj školi u radu s djecom sa slušnim oštećenjem i kakva je njihova uloga. Naime, na području Virovitičko-podravske županije trenutno je svega nekoliko djece koja pohađaju osnovnu školu, a imaju oštećen sluh. Iako je trenutno mali broj djece sa slušnim oštećenjem na navedenom području, ovo istraživanje pridonijet će tako da se svaka knjižnica unaprijedi na način da djeci sa slušnim oštećenjem omogući što kvalitetnije korištenje građe i usluga školske knjižnice, koja imaju bitnu ulogu u odgojno-obrazovnom procesu.

4.1. Istraživačka pitanja

Postavljena istraživačka pitanja temelje se na rezultatima prijašnjih istraživanja te se tiču poznavanja temeljne stručne literature, edukacije školskih knjižničara, iskustvu s učenicima s oštećenim sluhom, suradnji sa stručnjacima i udrugama ili ustanovama te o građi, prostoru i uslugama koje knjižnica pruža svojim učenicima s oštećenim sluhom.

1. Koliko su školski knjižničari upoznati s propisima od strane IFLA-e i IFLA-nim smjernicama?
2. Imaju li školski knjižničari dovoljno iskustva u radu s učenicima sa slušnim oštećenjem?
3. Je li školska knjižnica adekvatno opremljena potrebama učenika sa slušnim oštećenjem?

4.2. Ispitanici

Na području Virovitičko-podravske županije postoji 16 osnovnih škola, dakle 16 školskih knjižnica. Naime, od potencijalnih 16 školskih knjižničara, na istraživanje se odazvalo tek pola njih, dakle osam školskih knjižničara iz osnovnih škola. Od toga, većina ispitanika bile su žene (N=7) odnosno 88%, dok su muškarci bilo vidno u manjini, tek samo 1 ispitanik je bio muškarac, odnosno 12%. Kada je u pitanju dob, najviše ispitanika 63% (N=5) je u dobi između 33 i 39 godine. Zatim, dvoje (25%) ispitanika je u dobi 24 i 28 godina, te samo jedan ispitanik (12%) star je 43 godine. Sukladno dobi, 25 % ispitanika (N=2) ima manje od 5 godina staža u školskoj knjižnici. Zatim, 38% ispitanika (N=3) kao školski knjižničari rade između 8 i 10 godina, te preostalih 37% ispitanika (N=3) radi više od 10 godina kao školski knjižničar.

4.3. Metodologija i plan istraživanja

Za prikupljanje i obradu podataka koristila se kvalitativna istraživačka metoda strukturiranog intervjua. Strukturirani intervjui temelji se na unaprijed pripremljenim pitanjima, koja ne odstupaju od zadane strukture, točno se zna što se želi istražiti i da se ispitanika vodi uvijek u istom smjeru. Intervju se u većini provodio licem u lice, dok se s nekim školskim knjižničarima intervjui provodio putem mobitela s obzirom na epidemiološku situaciju s COVID-19.

Na samom početku intervjua, zabilježile su se osnovne informacije o školskom knjižničaru, primjerice kao što je spol, dob i godine staža kao školski knjižničar. Odgovori su se bilježili u obrazac u kojem se nalaze 22 pitanja, podijeljena na 3 dijela, a svaki dio odnosi se na jedno istraživačko pitanje. Snimanje samog intervjua nije bilo potrebno jer se ne zna gdje točno i na koliko dugo ostaju spremljene snimke, budući da su se ispitanici dobrovoljno javili i sve je bilo anonimno.

4.4. Rezultati i rasprava

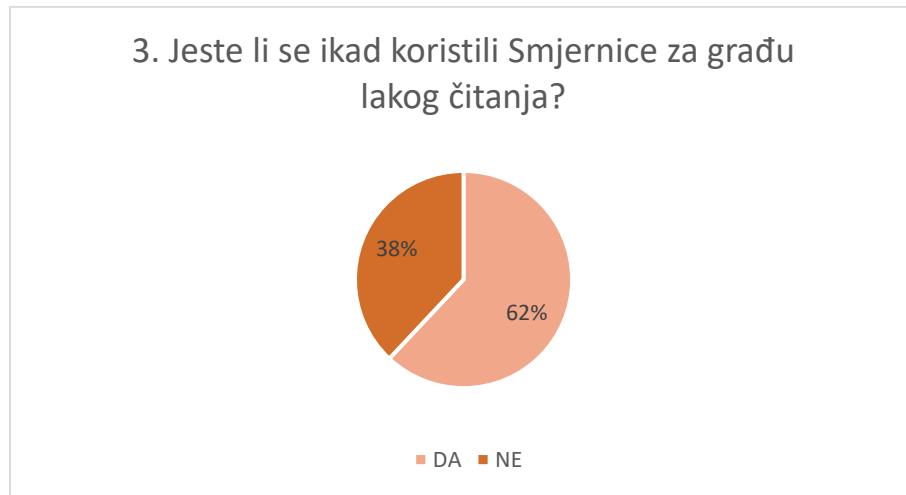
Kako je već spomenuto, intervjui se sastoji od 22 pitanja i anonimni su. Pitanja su podijeljena u tri grupe, ovisno na koje istraživačko pitanje se odnosi. Na samom početku evidentirala se dob, spol, godina staža ispitanika kako bi se pobliže odredila struktura samog uzorka.

Nakon kratkog upita o osobnim podacima ispitanika, na redu je prvi dio intervjua u kojem se željelo ispitati koliko su školski knjižničari upoznati sa IFLIA-nim smjernicama za školske knjižnice, *Smjernicama za knjižnične službe i usluge za gluhe* i *Smjernicama za građu laganu za čitanje*. Prvi dio se sastojao od sedam pitanja i odnosio se na prvo istraživačko pitanje koje glasi: *Koliko su školski knjižničari upoznati s propisima od strane IFLA-e i IFLA-nim smjernicama?* Ispitanici su na postavljena pitanja trebala odgovarati s „DA“, „NE“ ili „DJELOMIČNO“.

Prvim pitanjem željelo se utvrditi koliko su školski knjižničari upoznati s *IFLA-nim smjernicama za školske knjižnice*, svih osam (100%) ispitanika je odgovorilo da je upoznato s navedenim smjernicama.

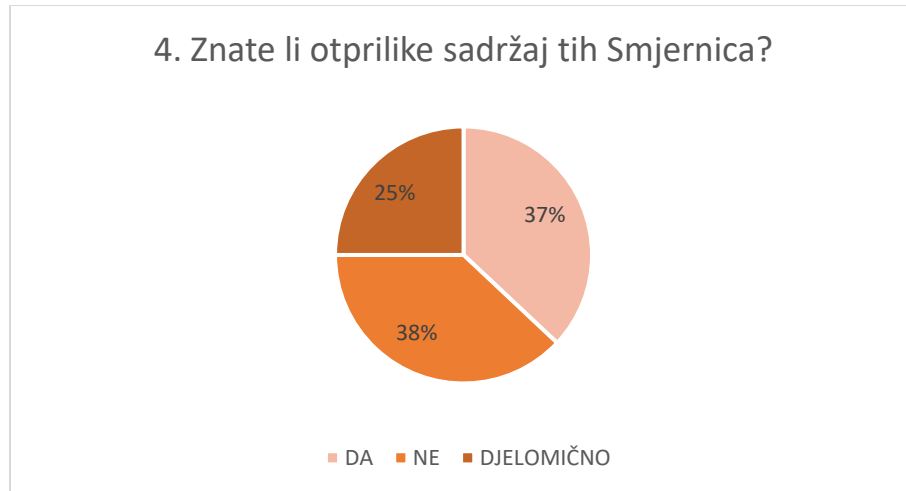
Sljedećim pitanjem željelo se utvrditi koliko školskih knjižničara zna da postoje *Smjernice za građu lakog čitanja*. Rezultati pokazuju opet pokazuju da svi ispitanici (100%) znaju da postoje navedene smjernice.

Treće pitanje povezano je s prethodnim u kojem se htjelo ispitati korištenje *Smjernica za građu lakog čitanja*. Kako su u prethodnom pitanju svi naveli da znaju da postoje navedene smjernice, čak 38% (N=3) ispitanika je navelo da se nikad još nije služio navedenim smjernicama, dok se ostalih 62% (N=5) ispitanika služilo Smjernicama (slika 1).

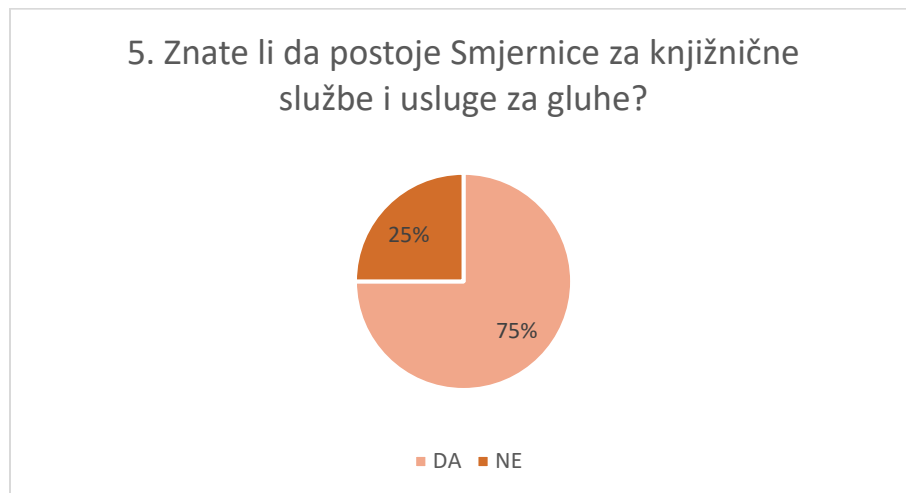
Slika 1. Korištenje Smjernica za građu lakog čitanja

Četvrto pitanje je također povezano s prethodnim jer se željelo utvrditi, koliko su ispitanici zapravo upoznati sa samim sadržajem navedenih Smjernica i ono se odnosilo samo ako su na prethodno pitanje dali odgovor DA. Budući da ih je na pitanje prije troje navelo da se nisu koristili *Smjernicama za građu lakog čitanja*, u ovom pitanju sudjelovalo je pet ispitanika. 37% ispitanika (N=3) je odgovorilo da je upoznato s navedenim smjernicama, a 25% ispitanika (N=2) ih je odgovorilo da su djelomično upoznati sa Smjernicama, dok ostalih 38% ispitanika (N=3) nije odgovorilo na ovo pitanje (slika 2).

Slika 2. Upoznatost sa sadržajem Smjernica

Nadalje, u petom pitanju želi se ispitati znaju li knjižničari da postoje *Smjernice za knjižnične službe i usluge za gluhe*. Većina ispitanika (N=6) tj. 75% je odgovorilo da zna za smjernice, dok ih 25% (N=2) ne zna (slika 3).

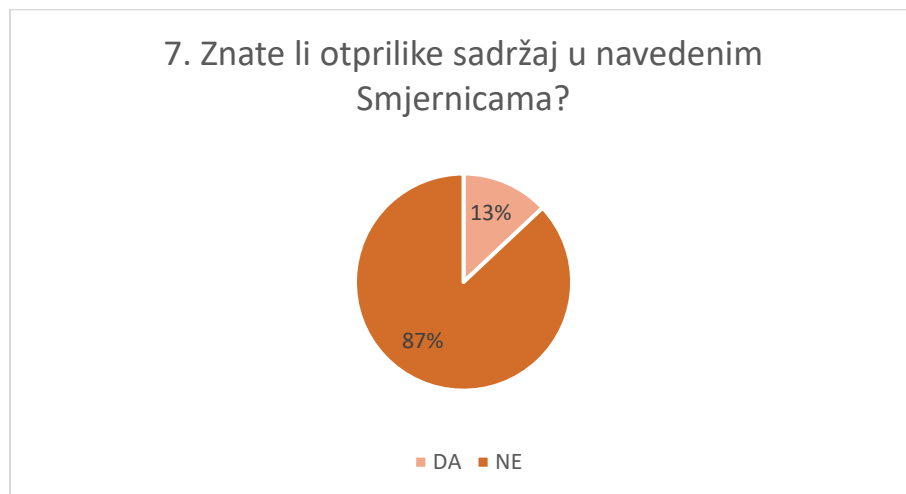
Slika 3. Upoznatost sa *Smjernicama za knjižnične službe i usluge za gluhe*

U šestom pitanju ispituje se korištenje smjernica, točnije jesu li se školski knjižničari koristili *Smjernicama za knjižnične službe i usluge za gluhe*. Samo 13% ispitanika (N=1) je odgovorilo s da, dok je ostalih 87% ispitanika (N=7) odgovorilo da nije upoznato s navedenim smjernicama (slika 4).

Slika 4. Korištenje *Smjernica za knjižnične službe i usluge za gluhe*

Sedmo pitanje povezano je s prethodnim pitanjem, jer se u sedmom pitanju htjelo istražiti koliko su školski knjižničari upoznati sa *Smjericama za knjižnične službe i usluge za gluhe*. Kako je u prethodnom pitanju samo jedan ispitanik naveo da se koristio s tim smjericama samo je on mogao dati odgovor na ovo pitanje te je samo jedan ispitanik upoznat sa sadržajem (slika 5).

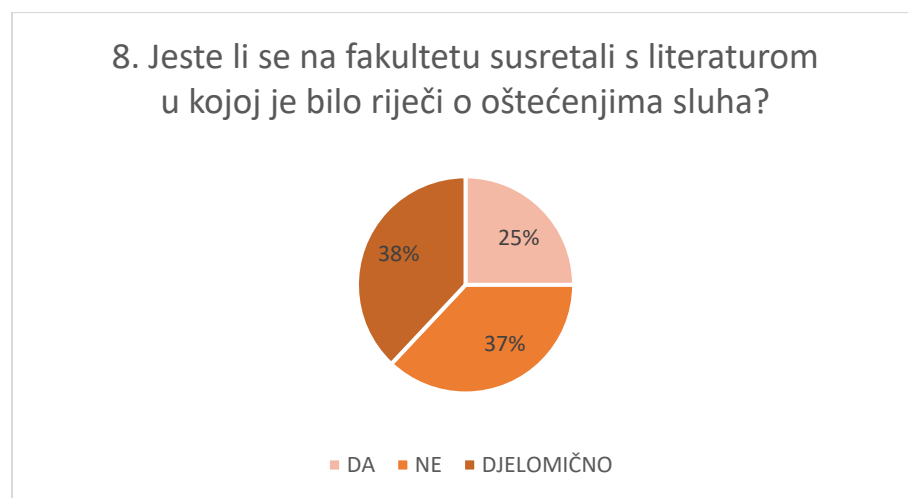
Slika 5. Upoznatost sa sadržajem Smjernica

Uzimajući u obzir rezultate prvog djela koji se odnosi na prvo istraživačko pitanje: *Koliko su školski knjižničari upoznati s propisima od strane IFLA-e i IFLA-nim smjericama? Možemo zaključiti kako je većina ispitanika upoznata sa IFILA-nim smjericama i Smjericama za građu*

laganu za čitanje, dok za Smjernice za knjižnične službe i usluge za gluhe tek samo jedan ispitanik je znao za njih.

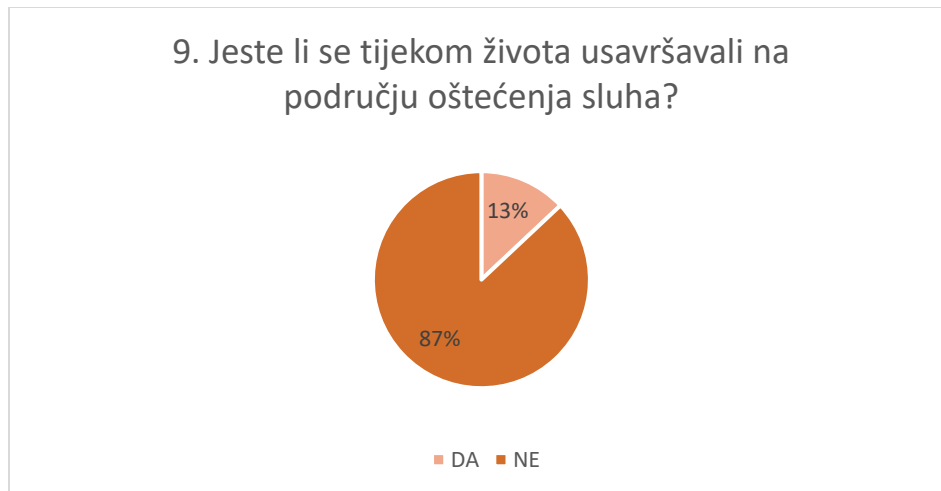
Drugi dio intervju odnosi se na drugo istraživačko pitanje: *Imaju li školski knjižničari dovoljno iskustva u radu s učenicima sa slušnim oštećenjem?* U ovom djelu želi se uvidjeti koliko ispitanici imaju iskustva u radu takvim učenicima. Ispitivat će se stručna literatura, edukacija školskih knjižničara i iskustvo u radu s djecom oštećena sluha.

Središnji dio, započinje pitanjem o stručnoj literaturi, točnije, jesu li se knjižničari tijekom svog školovanja susretali s kakvom stručnom literaturom u kojoj je bilo govora o oštećenju sluha. Na navedeno pitanje, 25% (N=2) ispitanika je navelo da se susrelo s takvom literaturom, 38% (N=3) ispitanika se djelomično susrelo i 37% (N=3) njih se nije susrelo sa stručnom literaturom o oštećenju sluha (slika 6).

Slika 6. Stručna literatura na fakultetu

Nadalje, u devetom pitanju želi se ispitati koliko se školskih knjižničara dodatno usavršavalo na području oštećenja sluha. 87% ispitanika (N=7) se nikad nije dodatno usavršavalo na tom području te se samo jedan ispitanik 13% usavršavao na navedenom području. Taj jedan ispitanik je privatno položio tečaj iz znakovnog jezika (slika 7).

Slika 7. Usavršavanje na području oštećenja sluha

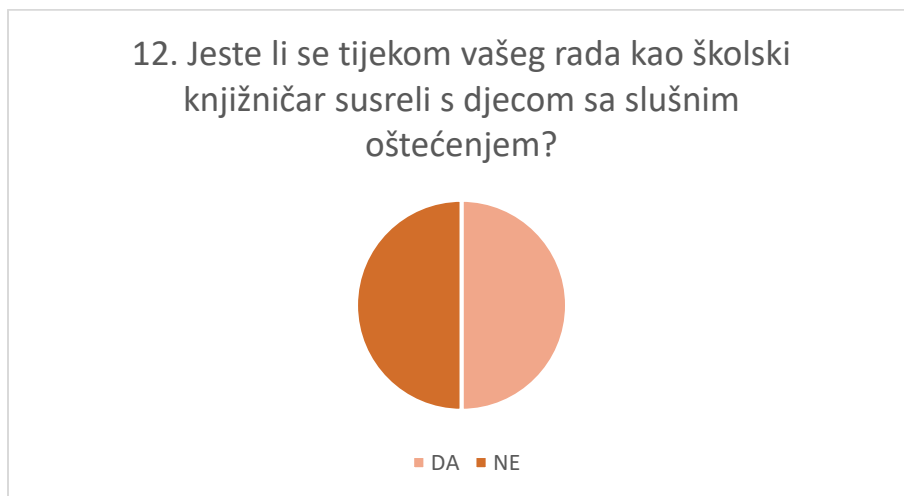
U desetom pitanju korisnici su trebali dati odgovor na pitanje vezano za njihovo znanje o oštećenom sluhu. Na ovo pitanje rezultati su jednaki, 50% (N=4) ispitanika ih je odgovorilo da je djelomično zadovoljno sa znanjem o oštećenom sluhu, dok ih je ostala polovica 50% (N=4) odgovorila negativno (slika 8).

Slika 8. Znanje o oštećenom sluhu

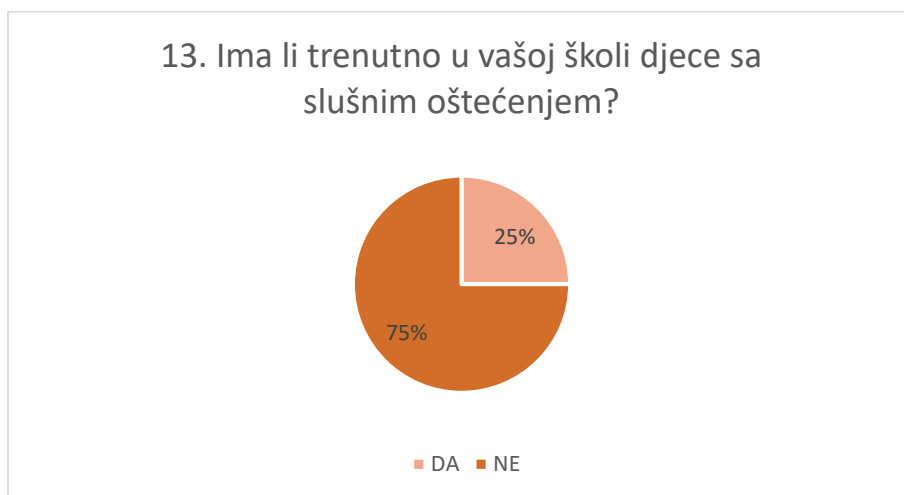
Idućim pitanjem željelo se uvidjeti koliko bi se ispitanika odazvalo kada bi bila organizirana edukacija o djeci sa slušnim oštećenjem. 100% (N=8) ispitanika je odgovorilo s pozitivnim odgovorom da bi se odazvali kada bi bila organizirana takva edukacija.

Nadalje, u dvanaestom pitanju željelo se utvrditi koliko iskustva imaju ispitanici s djecom slušnog oštećenja. 50% (N=4) ispitanika je odgovorilo da se susrelo s djecom sa slušnim oštećenjem tijekom rada, dok se ostala polovica 50% (N=4) ispitanika nije još susrela s takvom djecom (Slika 9).

Slika 9. Iskustvo s djecom sa slušnim oštećenjem

Sljedeće pitanje odnosilo se na provjeru ima li djece sa slušnim oštećenjem u školi u kojoj su ispitanici zaposleni. 25% (N=2) ispitanika je navelo kako ima takve djece u njihovoj školi, a 75% (N=6) je navelo da nema djece sa slušnim oštećenjem u školi u kojoj rade (slika 10).

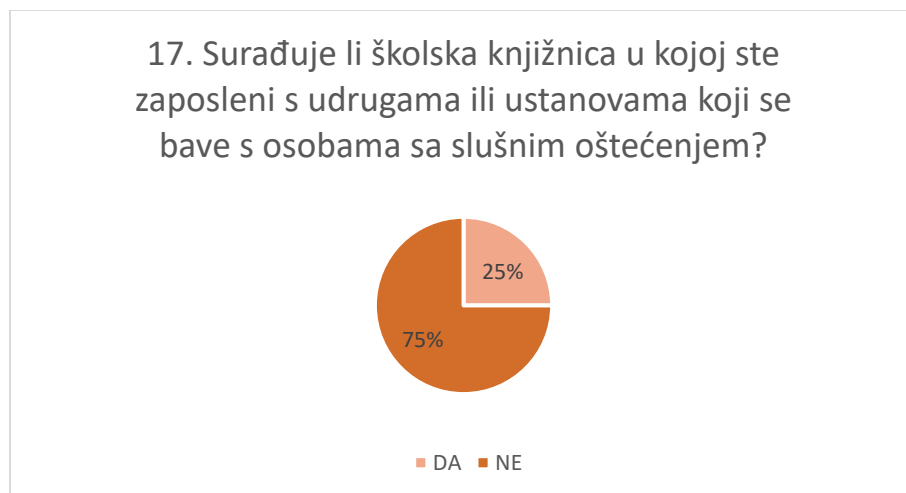
Slika 10. Postojanje djece sa slušnim oštećenjem u školskim knjižnicama

Nakon toga, slijedi pitanje u kojem se željelo uvidjeti jesu li ispitanici ikad bili u situaciji da ih je dijete sa slušnim oštećenjem tražilo pomoć. Na navedeno pitanje 100% (N=8) ispitanika je navelo kako ih takvo dijete nije tražilo pomoć, tj. ništa posebno od uobičajenog.

Petnaesto pitanje odnosilo se na suradnju školskog knjižničara s pedagogom ili s nekim drugim stručnim suradnikom. Rezultati pokazuju kako svi, dakle 100% ispitanika surađuje sa stručnim timom.

Idućim pitanjem željelo se utvrditi koliko je ispitanika zatražilo pomoć od stručnog suradnika vezano za djecu sa slušnim oštećenjem. Ispitanici su svi odgovorili jednako, dakle 100% (N=8) ispitanika ih je odgovorilo s negativnim odgovorom tj. da nisu tražili pomoć od stručnog suradnika, no ne mora značiti da u narednoj budućnosti neće.

Zadnje pitanje drugog dijela odnosi se suradnju školskih knjižnica s drugim ustanovama ili udrugama koji se bave osoba sa slušnim oštećenjem. 25% (N=2) ispitanika je odgovorilo da surađuju s drugim ustanovama. Riječ je o Zakladi „Čujem, vjerujem, vidim“ i Projektu „Bogatstvo različitosti“ s Udrugom za gluhe iz Osijeka. 75% (N=6) ispitanika je odgovorilo da škole ne surađuju s drugim ustanovama (slika 11).

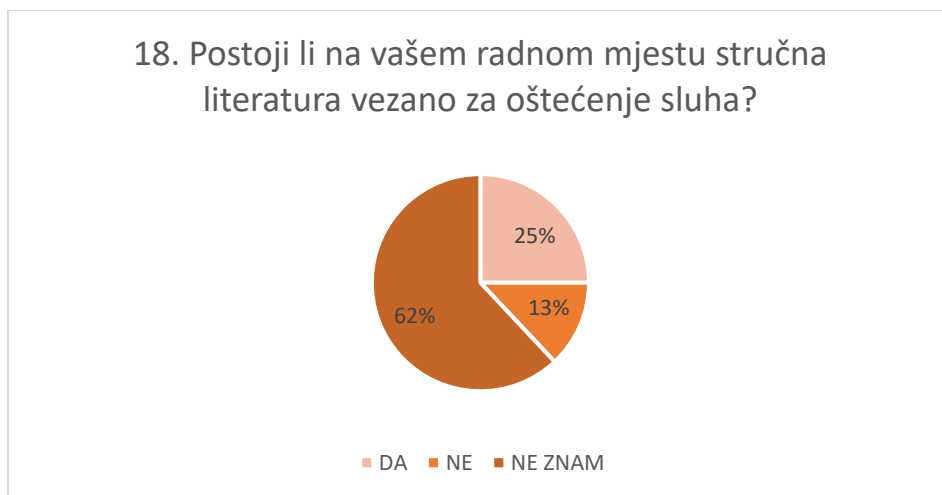

Slika 11. Suradnja školske knjižnice s drugim ustanovama

Središnji dio intervjua odnosi se na drugo istraživačko pitanje koje glasi: *Imaju li školski knjižničari dovoljno iskustva u radu s učenicima sa slušnim oštećenjem?* Uzimajući u obzir dobivene odgovore i rezultate možemo utvrditi kako školski knjižničari nemaju dovoljno iskustva u radu s djecom sa slušnim oštećenjem. Dakle, 87% ispitanika se tijekom života nije usavršavalo

na području oštećena sluha te nijedan ispitanik nije naveo da je zadovoljan sa znanjem o oštećenom sluhu. Zatim, tek samo polovica ispitanika se susrela s takvom djecom, dok 100% ispitanika nije se našlo u situaciji da ih dijete sa slušnim oštećenjem traži za pomoć. Osim toga, 75% ispitanika je naveo da školska knjižnica ne surađuje s drugim ustanovama/udrugama vezano za djecu sa slušnim oštećenjem. Ono što je dobro, a to je da školski knjižničari surađuju sa stručnim suradnicima, iako do sada još nisu tražili pomoć od njih vezano za djecu sa slušnim oštećenjem, ne znači da ni neće ako će im trebati kakva pomoć. Također 100% ispitanika se izjasnilo da bi se odazvalo na organiziranu edukaciju.

U posljednjom dijelu intervju pitanja se odnose na opremljenost školske knjižnice. U osamnaestom pitanju, ispitanici su trebali dati odgovor na pitanje vezano za postojanje stručne literature o oštećenom sluhu u školskoj knjižnici u kojoj rade. 25% (N=2) ispitanika je naveo da u školskoj knjižnici kojoj rade postoji stručna literatura, riječ je o knjizi *Iščeznuti zvuci* od Elberling, C., Worsoe, K. (2006). Jedan ispitanik, dakle 13% ispitanika je naveo da ne zna za postojanje takve literature u školskoj knjižnici, dok je ostali dio ispitanika 62% (N=5) naveo da nema stručne literature o oštećenom sluhu u školskoj knjižnici u kojoj rade (slika 12).

Slika 12. Postojanje o stručnoj literaturi u školskoj knjižnici

Iduće pitanje odnosilo se na postojanje građe lagane za čitanje. Naime, 82% (N=7) ispitanika je reklo da u knjižnici postoji građa lagana za čitanje i da riječ o lektiri, ostalih 13% (N=1) je naveo da nema građu laganu za čitanje (slika 13).

Slika 13. Postojanje građe lagane za čitanje

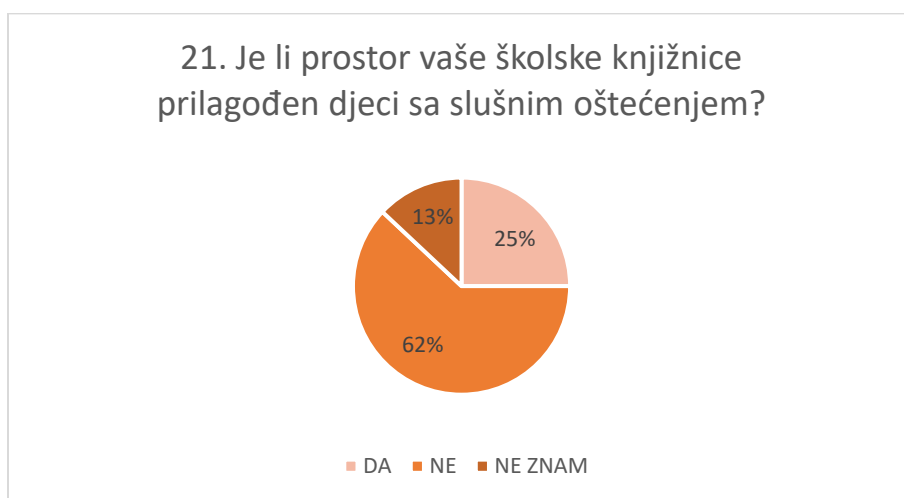
U sljedećem pitanju ispitanici su trebali dati odgovor na pitanje o prilagođenim oblicima lektire. 87% ispitanika (N=7) je navelo da postoje prilagođeni oblici lektire i da je riječ o lektiri *Priče iz davnine*, *Pale sam na svijetu*, *Basne*, *Čudnovate zgode šegrta Hlapića*, *Bijeli jelen* i *Divlji konj*. Dok 13% ispitanika (N=1) je navelo da nema prilagođen oblik lektire u knjižnici (slika 14).

Slika 14. Prilagođeni oblici lektire

Posljednje pitanje odnosilo se na prilagodbu prostora školske knjižnice djeci sa slušnim oštećenjem. 25% (N=2) je navelo da je knjižnica prilagođena takvoj djeci na način da imaju veliki televizor na koji kada se nešto gleda mogu pustiti titlovi, 62% (N=5) je navelo da školska knjižnica

nije prilagođena i 13% (N=1) ispitanika je navelo da ne zna je li knjižnica prilagođena djeci sa slušnim oštećenjem (slika 15).

Slika 15. Prilagođenost prostora školske knjižnice

S obzirom na rezultate iz zadnjeg djela koji se odnose na treće istraživačko pitanje koje glasi: *Je li školska knjižnica adekvatno opremljena potrebama učenika sa slušnim oštećenjem?* Možemo zaključiti kako je većina školske knjižnice opremljena građom lagana za čitanje. Rezultati pokazuju da 87% posjeduje građu laganu za čitanje i da je riječ o lektiri koja je prilagođena djeci s poteškoćama. Kada je u pitanju prostor školske knjižnice, ispitanici u većini slučajeva odgovaraju da ipak sam prostor školske knjižnice nije adekvatno opremljen.

Na kraju intervjua, postavljeno je jedno otvoreno i slobodno pitanje na koje su ispitanici mogli dati svoj komentar. Neki od komentara je „*knjižničarima općenito treba više edukacije kada su u pitanju različite poteškoće kod djece, jer sve više ima djece koji imaju neki oblik poremećaja*“. Nadalje, jedan od komentara ispitanika je „*Stanje fonda u školskoj knjižnici u kojoj radim inače je u nedovoljno dobrom stanju i smanjenoj količini jedinica redovne građe, stoga i građa za djecu s poteškoćama nije dovoljno zastupljena*“.

Ukratko, sagledavši na sve dobivene odgovore možemo zaključiti da su školski knjižničari upoznati sa Smjernicama, ali nisu dovoljno upućeni u oštećenje sluha te da nemaju dovoljno potrebne i adekvatne opreme i građe za djecu sa slušnim oštećenjem. Školske knjižnice možda imaju nešto od prilagođene građe, ali to je vjerojatno zbog druge djece koja imaju neki drugi oblik poteškoća, primjerice kao što je disleksija i sl., a knjižničari su više upućeni u disleksiju za razliku

od oštećenja sluha. S obzirom na to da na području Virovitičko-podravske županije, postoji tek nekoliko djece sa slušnim oštećenjem te velika količina školskih knjižničara se nije imala prilike susresti s takvom djecom. Ono što je potrebno naglasiti kao potencijali problem, a to je da unatoč nekolikim pokušajima stupanja u kontakt s knjižničarima, jako malo ih je dalo odgovor. Upravo iz tog razloga je u istraživanju sudjelovalo samo osam ispitanika jer se ostala polovica opće nije odazvala. Osim toga, treba uzeti u obzir da rezultati nisu mjerljivi jer su odgovori ispitanika subjektivni, ispitanici su odgovarali na pitanje prema svojim stavovima i procjenama.

METODIČKI DIO

Dijete s nedostatkom obrazovanja je izgubljeno dijete (John F. Kennedy)

5. Prilagodba lektire djeci sa slušnim oštećenjem radi boljeg razumijevanja lektire

Kako je već spomenuto obrazovanje je bitno te jedim dijelom tomu pripada i čitanje lektire jer se tako stvara čitateljska navika, razvija mašta, kreativnost, vokabular i sl. Stoga je potrebno djeci sa slušnim oštećenjem omogućiti kvalitetno obrazovanje. Osim učitelja, pedagoga ili fonetičara kao vanjski suradnik, školski knjižničar također može pomoći u radu s djecom sa slušnim oštećenjem. Primjerice prilagodba lektire djeci sa slušnim oštećenjem kako bi ju bolje mogli razumjeti i shvatiti poruku priče. Prije svega, u ovom djelu rada bit će zadani primjeri radionica za razvijanje slušnog procesiranja i za provjeru pročitane lektire za četvrti, peti i osmi razred. Ovi razredi su odabrani iz jednog jednostavnog razloga, naime tijekom prikupljanja podataka za pisanje ovog rada, nastao je problem zbog malog odaziva ljudi, usprkos tome što se nekoliko puta pokušalo stupiti u kontakt sa školama i školskim knjižničarima. Dakle, trenutno što je provjereno, a to je da na području Virovitičko-podravске županije postoji petero djece, koja pohađaju redovnu osnovnu školu i imaju oštećenje sluha.

5.1. Prilagodba prostora i komunikacija

Prije nego što će knjižničar organizirati i započeti radionicu u kojoj će se provjeravati razumijevanje pročitane lektire, potrebno je prilagoditi prostoriju radi djece koja ima slušna oštećenja ili poremećaj slušnog procesiranja. Dakle, potrebno je osigurati mir u prostoriji tj. minimalizirati buku, a to će se postići na sljedeće načine. Prije svega, u školskoj knjižnici na nogama stolica i stolova bit će zalijepljena sredstva za prigušivanje zvuka, kako se prilikom sjedenja ili ustajanja ne bi stvorila prevelika buka. Zatim, potrebno je smanjiti zvučne efekte tako da nema pozadinske muzike, a vrata i prozori moraju biti zatvoreni kako ne bi dolazili zvukovi izvana i narušavali mir i potrebno je učenika smjestiti dalje od izvora buka, primjerice od ventilatora, kompjutera bilo čega što može dodatno stvarati zvuk (Dizdarević i sur.,2014). Ako postoje financijske mogućnosti, poželjno bi bilo staviti tepih ispod stolica i stolova, kako bi se dodatno minimalizirala buka te dodati zavjese za prigušenje zvuka. Što se tiče rasporeda sjedenja, poželjno bi bilo kada bi raspored stolica i stolova bio organiziran u oblik slova U zbog međusobnog motiviranja i pomaganja, a knjižničar će moći bez problema pratiti rad učenika.

Učinkovita komunikacija je ključ u podučavanju, osobito kada su prisutna i druga djeca poput onih koji imaju oštećenje sluha ili poremećaj slušnog procesiranja. Postoje neke strategije koje mogu pomoći u komunikaciju. Dakle, prilikom obraćanja potrebno je uvijek stati sučelice. Potrebno je paziti da su nam lice i usta dobro osvijetljeni kako se ne bi stvarala sjena. Zatim,

poželjno je paziti da razgovijetno pričamo, koristimo jednostavne rečenice, a ne duge rečenice. Ono što je vrlo važno, da se priča jedan po jedan, a kada netko želi nešto reći potrebno je dignuti ruku u zrak i pričekati da osoba koja priča završi (Dizdarević i sur., 2014).

Nakon iznesenih smjernica kako prilagoditi prostor i komunikaciju djeci sa slušnim oštećenjem slijedi dio s primjerima radionica za četvrti, peti i osmi razred za razvijanje slušnog procesiranja.

5.2. Aktivnosti za vježbanje slušnog procesiranja

U ovom djelu izneseni su prijedlozi aktivnosti za djecu osnovnoškolske dobi. Cilj aktivnosti je vježbanje slušnog procesiranja i ostalih povezanih sposobnosti uz to, kao što je slušna pažnja i slušno pamćenje jer postoji mogućnost da nekoj djeci nije dijagnosticirano slušno oštećenje, ali možda imaju poteškoća sa slušnim procesiranjem. Aktivnosti su namijenjene djeci osnovnoškolske dobi i predviđene su za grupni rad koje, knjižničar može provoditi u dogovoru sa stručnim timom ili vanjskim suradnikom fonetičarem.

Budući da je pažnja povezana sa slušnim pamćenje, prvo će biti predložene vježbe za slušnu pažnju, zatim za pamćenje te na kraju vježbe za slušno procesiranje. Vježbe koje će biti navedene moraju biti zanimljive i zabavne kako djeci ne bi bilo dosadno, osim toga poželjno bi bilo izmjenjivati različite aktivnosti za održavanje dječje koncentracije.

PRIMJER RADIONICE ZA ČETVRTI RAZRED

Knjižničar će u dogovoru s učiteljem razredne nastave održati radionicu u trajanju jednog školskog sata radi razvijanja slušne pažnje, pamćenja i slušnog procesiranja. U dogovoru knjižničara s vanjskim suradnikom fonetičarem radionice će biti osmišljene za učenike četvrtog razreda. Radionice će se sastojati od tri vježbe i svaka će trajati po 15 minuta. Nakon svakog zadatak djecu je potrebno pohvaliti, također poželjno je i svako dijete kada riješi zadatak pohvaliti. Pohvale djeci puno znače, osobito ako su imali male poteškoće u rješavanju zadatka. Kada bi dijete pogriješilo, knjižničar bi ga trebao ohrabriti i potaknuti na ispravno rješenje. Pomoću pohvala djeca se osjećaju uspješnije te dalje ostaju motivirana za rad. Na kraju, za uspješne odrađene vježbe knjižničar bi djeci podijelio neke slatkiše kao nagradu za trud i uspješno rješavanje zadataka.

1. VJEŽBA

- tema: razvijanje slušne pažnje

- trajanje: 15 minuta

Vježbe započinju poznatom igrom „Dan/Noć“ u kojoj će vježbati slušnu pažnju. U dogovoru s knjižničarom, učiteljicom razredne nastave i s vanjskim suradnikom fonetičarem učenici će vježbati slušnu pažnju uz primjere imenica koja se pišu velikim i malim slovom jer se s time gradivom susreću u četvrtom razredu osnovne škole. Igra se na način da će knjižničar čitati riječi koje će sadržavati glasove *-ije* ili *-je*. Skupina *-ije* će predstavljati dan, a skupina *-je* će predstavljati noć. Kada bi učenik čuo riječ koja sadrži u sebi skupinu *-ije*, trebao bi ustati, a kada bi čuo *-je*, trebao bi čučnuti. Knjižničar će riječi čitati naizmjenično, razgovijetno i glasno.

DAN

dijete, cvijet, osmijeh, prijelaz, svijet, snijeg, sljedeći, tijelo, mlijeko, lijep, podsmijeh, odijelo

NOĆ

čovjek, djed, mjestom, savjet, vjera, sjena, sljedeći, svjetlo, smješko, cvjetni, rječnik, vjesnik

2. VJEŽBA

- tema: razvijanje slušnog pamćenja

- trajanje: 15 minuta

U sljedećoj vježbi učenici će razvijati slušno pamćenje. Kako je već spomenuto slušno pamćenje se koristi u raznim ljudskim aktivnostima i ono služi za čuvanje informacije, stoga je vrlo bitno raditi i vježbati na tome.

Pomoću igre „Pronađi me“ učenici će vježbati slušno pamćenje. Knjižničar će djeci pročitati kratku priču u kojoj će se nalaziti različite životnije. Učenici će kasnije trebati ustati i doći do stola i pronaći igračku životnije koja se spominje u priči. Umjesto igračaka, mogu biti i sličice životnija, ali među sličicama bit će i sličice životnija koje se ne spominju u priči. Knjižničar će priču čitati polako i razgovijetno. Ova igra je dobra jer učenici moraju biti skoncentrirani i pažljivo slušati kako bi zapamtili koje se sve životinje spominju u priči.

Primjer priče:

Jure i zoološki vrt

Jednog dana Jure je sa svojom obitelji pošao u zoološki vrti. Jure je jako puno volio životinje te je o njima znao svašta. Jako se veselio odlasku u zoološki vrt. Na putu do zoološkog vrta Jure je na cesti vidio jednog klokana te se začudio od kud klokan usred Zagreba jer su oni tipični predstavnici Australije, ali vjerojatno si je umislio. Kad je došao u zoološki vrt prvo je vidio različite vrste zmija. Znao je postaji jako puno različitih vrsta zmija od kojih su neke čak opasne i otrovne, no zmije mu i nisu bile baš drage. Zatim je vidio dupine, dupine je obožavao i to su mu bili omiljeni morski sisavci. Nakon dupina i zmija, Jure je vidio i pingvine, to su ptice koje nisu mogle letjeti. Nadalje, vidio je nekoliko velikih tigrova i lavova koji dolaze iz porodice mačaka. Poslije tigrova i lavova, Jure odlazi do mjesta gdje su slonovi, to su bili najveći sisavci na svijetu. Na kraju odlazi do mjesta gdje je klokan, ali kad je došao tamo shvatio je da klokanova kućica prazna i da si ipak nije umislio da je vidio klokana na cesti jer je ovaj pobjegao. (autorska priča)

3. VJEŽBA

- tema: razvijanje slušnog procesiranja

- trajanje: 15 minuta

U zadnjem djelu vježbi za četvrti razred, učenici će razvijati slušno procesiranje. Ove vježbe mogu se povezati na prethodni zadatak tj. na prethodnu igru „Pronađi me“, učenici trebaju prethodne izvučene životinje vratiti nazad u kutiju, ali istim redoslijedom koji se spominje u priči. Osim toga, potrebno je nešto i reći o svakoj životinji ono što su čuli u priči, kako bi se ujedno vježbalo i strukturiranje rečenica. Dakle, prvo je potrebno vratiti klokana, pa zmiju, nakon toga dupina itd.

PRIMJER RADIONICE ZA PETI RAZRED

U dogovoru s razrednikom knjižničar će na razrednom satu u trajanju od 45 minuta raditi s učenicima petog razred vježbe vezane za slušnu pažnju, pamćenje i slušno procesiranje. S obzirom na to da učenici u petom razredu počinju obrađivati padeže, zadaci će se temeljiti na vježbama za padeže. Vrlo je bitno svladati padeže i odnose riječi u rečenicama jer učenici u višim razredima dobivaju zadatke s riječima, primjerice u fizici i kemiji. Knjižničar je vježbe osmislio u dogovoru s vanjskim suradnikom fonetičarem i nastavnikom hrvatskoga jezika. Vježbe će biti

podijeljene u tri djela, a svaki dio će trajati 15 minuta. Tijekom vježbi bitno je da knjižničar stalno pohvaljuje djecu kako bi dobila na samopouzdanju i da ih navodi na pravi odgovor ako budu imali problema prilikom rješavanja.

1. VJEŽBA

- tema: razvijanje slušne pažnje

- trajanje: 15 minuta

U ovom zadatku učenici će slušati kratku priču koja sadrži određenu imenicu u različitim padežima i svaki put kada bi učenik čuo tu imenicu u određenom padežu potrebno je pljesnuti te će na taj način razvijati slušnu pažnju. U prilagođenoj priči „O djedu i repu“ nekoliko se puta spominje imenica repa u različitim oblicima padeža, učenici trebaju pljesnuti kada čuju imenicu repa u akuzativu. Knjižničar će priču čitati polako i razgovijetno te na kraju vježbe učenike je potrebno pohvaliti. U ovoj vježbi umjesto, repe i akuzativa može biti bilo koja druga imenica i bilo koji drugi padež, osim toga na isti princip se može raditi s tekstovima na engleskom ili njemačkom jeziku ovisno koji je prvi strani jezik učenicima u školi.

Priča o djedu i repu

Djed je zasadio repu – repa je izrasla velika, prevelika.

Počeo je djed vući repu iz tla: vuče, vuče – ne može je iščupati.

Djed je u pomoć pozvao baku.

Baka se uhvati za djeda, djed za repu: vuku, vuku – ne mogu je iščupati.

Baka je pozvala unuku Mašu.

Unuka se uhvati za baku, baka za djeda, djed za repu: vuku, vuku – ne mogu je iščupati.

Unuka je pozvala psa Žuču.

Žučo se uhvati za unuku, unuka za baku, baka za djeda, djed za repu: vuku, vuku – ne mogu je iščupati.

Žučo je pozvao mačku.

Mačka se uhvati za Žuču, Žučo za unuku, unuka za baku, baka za djeda, djed za repu: vuku, vuku – ne mogu je iščupati.

Mačka je pozvala miša.

Miš se uhvati za mačku, mačka za Žuču, Žučo za unuku, unuka za baku, baka za djeda, djed za repu: povuci, potegni, iščupaju repu!

Repu koju su iščupali djed je odnio na natjecanje repa. Na natjecanju je bilo puno različitih repa, ali nagradu za najljepšu i najveću repu je dobio djed.

(priča je preuzeta s internetske stranice <https://tesla.carnet.hr/mod/book/view.php?id=6681&chapterid=1440>)

2. VJEŽBA

-tema: razvijanje slušnog pamćenja

-trajanje: 15 minuta

Na temelju prethodnog teksta učenici će razvijati slušno pamćenje i vježbati padeže. Knjižničar će učenicima ponovo pročitati priču, a učenici će trebati izvući sličice likova i životinja koji se spominju u priči te ih deklinirati. Među sličicama bit će slike likova i životinja koji se ne spominju u priču te je potrebno paziti koju sličicu odabrati.

3. VJEŽBA

- tema: razvijanje slušnog procesiranja

- trajanje: 15 minuta

Posljednji dio vježbi sastojat će se od dva dijela, a odnose se na razvijanje slušnog procesiranja. Učenici će u ovom djelu uz pomoć već spomenute priče raditi na slušnom procesiranju i padežima. U prvom djelu ovih posljednjih vježbi učenici će za početak morati navesti kako je tekla priča točnije, kojim redom je koga zvao u pomoć. U drugom djelu knjižničar će djeci postavljati pitanja vezana uz priču, a učenici će trebati dati odgovor punom rečenicom na navedena pitanja.

1. Djed je posadio repu. Što je djed posadio?
2. Pas Žučo se uhvatio za unuku Mašu. Tko se za koga uhvatio?
3. Djed je pozvao baku u pomoć. Tko je pozvao baku u pomoć?
4. Baka je pozvala unuku u pomoć. Koga je baka pozvala?
5. Mačka se uhvatila za miša. Tko se uhvatio za koga?
6. Unuka je pozvala psa Žuču. Tko je pozvao psa Žuču u pomoć?
7. Baka se uhvatila za djeda. Tko se za koga uhvatio?
8. Pas Žučo je pozvao mačku. Koga je pas pozvao?

9. Mačka je pozvala miša u pomoć. Tko je pozvao miša u pomoć?
10. Djed se uhvatio za repu. Tko se uhvatio za koga?

PRIMJER RADIONICE ZA OSMI RAZRED

U ovoj radionici knjižničar će u dogovoru s nastavnikom hrvatskog jezika s učenicima razvijati slušnu pažnju, pamćenje i slušno procesiranje na primjeru gradiva, koje su obradili u osmom razredu. Vježbe će trajati 45 minuta, a sastojat će se od tri djela i svaki dio će trajati 15 minuta. Svaka aktivnost je prilagođena učenicima na način da im bude zanimljivo i zabavno. Osim toga, sve vježbe su osmišljene s vanjskim suradnikom fonetičarem. Ono što je bitno, a to je da se tijekom vježbi stalno pohvaljuje učenike, kako bi se osjećali što bolje i kako ne bi izgubili koncentraciju.

1. VJEŽBA

-tema: razvijanje slušne pažnje

-trajanje: 15 minuta

Učenici će uz igru „Kako se pišem?“ razvijati slušnu pažnju i ujedno vježbati pisanje velikog slova u višечlanim imenima. Knjižničar će polako i razgovijetno čitati određena višечlana imena, a učenici će morati pljesnuti svaki put kad bi mislili da se imenica piše velikim slovom.

Višечlana imena:

Nova Gradiška, Matica hrvatska, Sveti Petar u Šumi, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Babino polje, Dubrovačke ljetne igre, Dan planeta Zemlje, Francuska renesansa, Hrvatsko narodno kazalište, Park prirode Biokovo, Krapinske Toplice, Ulica Republike Austrije

2. VJEŽBA

- tema: razvijanje slušnog pamćenja

- trajanje: 15 minuta

Nakon navedenih vježbi, učenici će razvijati slušno pamćenje. S obzirom na to da je učenicima osmog razreda teško zadržati koncentraciju i pažnju, u ovoj vježbi predahnut će od hrvatskog jezika. Učenici će igrati poznati igru „Dovrši rečenicu“, cilj igre je osmisliti najgluplju i najbesmisleniju rečenicu, a ako će ostati vremena potrebno je osmisliti i ispravnu rečenicu. Ova igra je mjerljiva jer učenici moraju biti skoncentrirani i pažljivo slušati kako bi zapamtili sve riječi te točan redoslijed rečenice.

3. VJEŽBA

-tema: razvijanje slušnog procesiranja

- trajanje: 15 minuta

U zadnjoj vježbi učenici će raditi na slušnom procesiranju uz pomoć kognitivnih ili mentalnih mapa. Kognitivne mape su jedne od strategija koje su se pokazale kao korisno sredstvo za učenje. Osim što se pomoću kognitivnih mapa može razvijati slušno procesiranje one se također mogu i primijeniti na predmete s kojim učenici imaju poteškoća u učenju. U ovom primjeru bit će prikazana analiza likova iz lektire *Profesorica iz snova*, autora Mire Gavrana. Knjižničar će u glavni oblak napisati riječ likovi. Zatim će iz glavnog oblaka izvući nekoliko sporednih oblaka u kojem će biti zapisani likovi koji se spominju u djelu. Učenici će trebati opisati likove iz djela i nakon što obrade jedan lik, trebaju ponoviti kojim redoslijedom je išao opis lika. Isti postupak, treba ponoviti i za ostale likove.

Nakon navedenih primjera za razvijanje slušnog procesiranja, slijede primjeri radionica za provjeru pročitane lektire za četvrti, peti i osmi razred. Razredi su odabrani na temelju dobivenih podataka o djeci sa slušnim oštećenjem na području Virovitičko-podravske županije.

5.3. Primjer provjere pročitane lektire za četvrti razred

LEKTIRA: Pipi Duga Čarapa, Astrid Lindgren

TRAJANJE: dva školska sata (sat i pol)

U suradnji školskog knjižničara i učiteljice razredne nastave održana je radionica za provjeru pročitane lektire. Cilj radionice je provjera razumijevanja pročitane lektire za učenike četvrtog razreda. Prije sudjelovanja ove radionice djece su morala pročitati djelo *Pipi duga čarapa*, autorice Astrid Lindgren. S obzirom na to da među učenicima postoji učenik sa slušnim oštećenjem, a postoji mogućnost da takvim učenicima treba više vremena da pročitaju lektirno djelo, zbog siromašnijeg rječnika te ako se ispostavi da je tako dodijelit će mu se zadatak da pročita samo jedan ulomak teksta (po odabiru) dok mu se za ostali dio daje kratki sadržaj (Prilog 2).

Uvodni dio

- trajanje: 15 min

Prilikom ulaska u knjižnicu knjižničar je postavio pravilo, da se u knjižnici hoda polako na prstima te da svi trebaju biti tiho jer lik Pipi Duga Čarapa spava. Pipi Duga Čarapa se umorila nakon svih avantura i bit će jako ljuta ako ju netko probudi, a sigurno nitko ne bi volio proći kao što su neki likovi prošli. Nakon što su se svi udobno smjestili knjižničar će pustiti kratku PowerPoint prezentaciju s osnovnim informacija o navedenom djelu, kako bi se djeca prisjetila pročitanog. Zatim će uslijediti kratki kviz o lektiri. Knjižničar će postavljati pitanja, a učenici će morati dati odgovor, budući da među učenicima postoji učenik sa slušnim oštećenjem, knjižničar će čitati pitanja, a pitanja će biti napisana u nekom od programa za prezentacije s namjerom da učenik sa slušnim oštećenjem shvati pitanje i sudjeluje u kvizu.

Budući da knjižničar koristi PowerPoint prezentaciju kao nastavni materijal, treba paziti na uređenje prezentacije. Dakle, ne smije biti previše teksta jer bi to smanjilo vizualni dojam. Osim toga, tekst treba biti ispisan vrstom pisma i veličinom slova koji će biti lako čitljivi, a poželjno je ubaciti koju podebljanu i podcrtanu riječ ili tekst u boji kako bi se nešto naglasilo.

Pitanja za provjeru:

1. Pipina kuća zvala se?
2. Kako su zvali Pipini najbolji prijatelji?
3. Tomi i Anika su bili?
4. Koje su životnije živjeli u kući s Pipi?
5. Zašto se Pipi nije upisala u školu?
6. Gdje je Pipi pokazala svoje umijeće hodanja po žici?
7. Kako su Pipi i njezini prijatelji otišli na dva dana?
8. Koju osobinu nema Pipi?
9. Pipi je nadimak njenog puno imena?
10. Što Pipi nije željela?

Središnji dio

- trajanje: 45 minuta

Nakon kratkog kviza, učenici će se podijeliti u parove te će izrađivati ilustracije za pojedina poglavlja koja im su se najviše svidjela te će ih onda uvesti u zajedničku razrednu knjigu ili slikovnicu.

Budući da bi ova aktivnosti mogla stvoriti buku u prostoriji te otežati razumijevanje i praćenje učeniku sa slušnim oštećenjem zbog pričanja svijju u isti glas, predloženo je da za središnji svatko sam izradi ilustraciju za pojedina poglavlja. S ciljem da se što više minimalizira potencijala buka. Osim toga, knjižničar će otići do učenika za provjeru je li mu je jasno što mora crtati.

Završni dio

- trajanje: 30 minuta

Na kraju radionice knjižničar će riječ prepustiti učenicima. U zadnjih pola sata učenici će u igri pokazati svoje znanje o pročitanoj igri. Igrat će prilagođenu verziju poznate igre „Pogodi tko sam?!“ Kako ne bi došlo do nadvikivanja u prostoriji što bi moglo stvoriti nelagodu kod učenika sa slušnim oštećenjem zbog buke i žamora. Knjižničar će napisati na papirić likove koji se spominju u djelu, iako u djelo ima desetak likova, a učenika u razredu dvostruko više, da ne bude igra prelagana knjižničar će igru malo zakomplicirati. Učenici će se podijeliti u dvije skupine. Jedna skupina će trebati opisati likove onako kako oni stvarno jesu, a druga skupina će trebati opisati također likove ali s krivim osobinama i međusobno pogađati o kojem je liku riječ.

Primjer:

Lik:

Efraim Duga Čarapa - Pipin otac , kapetan broda, i urođenički kralj, neobično snažan, brižan otac.

Efraim Duga Čarapa - Pipin djed, pilot avion i princ, slab i zločesti otac

5.4. Primjer provjere pročitane lektire za peti razred

LEKTIRA: Charlie i tvornica čokolade, Roald Dahl

TRAJANJE: dva školska sata (sat i pol)

U suradnji školskog knjižničara i nastavnice iz hrvatskog jezika, održana je radionica vezana za provjeru pročitane lektire. Učenici petog razreda trebali su pročitati djelo *Charlie i tvornica čokolade*, autora Roalda Dahla. Knjižničar je također na početku ove radionice postavio pravilo, a to je pravilo tišine. Dakle, u knjižnici treba vladati potpuna tišina, a „zlatna ulaznica“ bi omogućila učeniku pravo na riječ tj. onaj tko ima „zlatnu ulaznicu“ u rukama smije govoriti. Ako učenika ima poteškoća s iščitavanjem lektire daje mu se na odabir da pročita jedno poglavlje, a za ostalo mu se daje kratki sadržaj (Prilog 3).

Uvodni dio

-trajanje: 15 minuta

Na samom početku radionice, knjižničar će na ploči napisati riječ čokolada, a djeca će morati jedan po jedan navesti na što ih ta riječ podsjeća. Zatim će knjižničar pustiti kratku PowerPoint prezentaciju o kratkim informacija o djelu *Charlie i tvornica čokolade*. S obzirom na to da među učenicima petog razreda, postoje dva učenika koji imaju teži oblik oštećenja sluha i nose slušni aparatić, sjesti će bliže knjižničaru da što bolje čuju. Knjižničar treba paziti na izgled same prezentacije, tekst treba biti lako čitljiv, a važnije informacije istaknuti. Prilikom prezentiranja knjižničar treba razgovijetno i polako govoriti, ne prekriti usta dodatnim papirima i biti okrenut učenicima.

Središnji dio

- trajanje: 45 minuta

Kako je ova radionica organizirana u dogovoru s nastavnicom hrvatskog jezika, učenici će prvo vježbati padeže na primjerima iz lektire za provjeru razumijevanje pročitane lektire. Djeci je dodijeljen nastavni listić u kojem će biti 10 primjera rečenica. Listić će biti ispisan *Sans Serif* fontom, kako bi se mogao iskoristi i u radu s djecom koja imaju disleksiju, dakle da materijali budu uporabljivi za druge i različite populacije. U nastavnom listiću djeci su ponuđena četiri odgovora i potrebno je zaokružiti točan primjer i navesti o kojem je padežu riječ.

1. Charlie Bucket je bio _____. (OTAC DJEČAKOM DJEČAK OCEM)
2. Vlasnik _____ je bio Willy Wonka. (TRGOVINU TVORNICE TVORNICU TRGOVINE)
3. Charlie je išao u tvornicu s _____. (MAMOM DJEDA MAMU DJEDO)
4. Dječak August je pao u _____. (RIJEKU CIJEVI CIJEV RIJEKOM)
5. Violeta je voljela žvakati _____. (BOMBON ŽVAKAĆOM BOMBONOM ŽVAKU).
6. Svatko je mogao povesti jednog _____. (ČLANA PSA PSU ČLANU)
7. _____ su voljele pjevati. (MAČKE VJEVERICAMA VJEVERICE MAČKAMA)
8. Na kraju su ostali samo _____ i Charlie. (MAMA DJED DJEDA MAMU)
9. Mike je gledao samo _____.(TELEVIZIJI SERIJE TELEVIZIJU SERIJI)
10. Cijela obitelj se preselila u _____. (TVORNICA DVORAC TVORNICU DVORCEM)

Nakon toga i dalje će se raditi na lektiri i padežima ali na drugačiji način. Djeca će se podijeliti u par manjih grupa te će im se dodijeliti kartice s različitim subjektima i epitetima te će morati složiti dvije rečenice, jednu rečenicu koja neće imati smisla i drugu koja treba biti ispravna. Primjeri ispravnih rečenica su preuzeti iz kratkog sadržaja lektire dostupan na internetskoj stranici Lektire.hr. Kartice će također biti ispisane *Sans Serif* fontom kako bi bile primjenjive i za druge skupine.

1. grupa

POHLEPNA	LJUBIČASTA	NOVA
ŽVAKAČA	VIOLETA	BALON

Primjer ispravne rečenice: Pohlepna Violeta je sažvakala novu žvakaću pa se napuhala kao balon i postala ljubičasta.

2. grupa

MALA	DRVENA	RUBNA
GRAD	CHARLIE	KUĆA

Primjer ispravne rečenice: Charlie je dječak koji je živio u maloj kući od drveta na rubnom dijelu grada.

3. grupa

ČUDESNA	SIROMAŠNA	NAJVEĆA
KUĆICA	TVORNICA	SVIJET

Primjer ispravne rečenice: U blizini ove siromašne kućice nalazila se čudesna i najveća tvornica čokolade na svijetu

4. grupa

VELIKA	MALE	FINI
VJEVERICE	ORASI	PROSTORIJA

Primjer ispravne rečenice: Velika prostorija u kojoj su male vjeverice ljuštile orahe za fine kolače.

Završni dio

- trajanje: 30 minuta

Završni dio radionice prepušten je mašti i zabavi. Djeca će trebati nacrtati svoju zlatnu ulaznicu i napisati kuda bi oni otišli kada bi im se u životu pružila takva ulaznica.

5.5. Primjer provjere pročitane lektire za osmi razred

LEKTIRA: Profesorica iz snova, Miro Gavran

TRAJANJE: dva školska sata (sat i pol)

Radionica je namijenjena učenicima osmog razred, a za sudjelovanje u radionici bilo je potrebno pročitati lektiru *Profesorica iz snova*, autora Mire Gavrana. U dogovoru s nastavnicom iz Hrvatskog jezika knjižničar osmišljava i dogovara radionicu. S obzirom na to da među

učenicima, postoje dva učenika koji imaju oštećenje sluha i nose slušni aparatić, knjižničar opet postavlja pravilo tišine. Kako oba učenika sa slušnim oštećenjem inače trebaju sjediti u prvoj klupi, knjižničar postavlja još jedno pravilo. Budući da je glavni lik ovog djela dječak, dječaci trebaju sjesti naprijed. Osim toga, ako učenik ima poteškoća s čitanjem lektire daje mu se kratki sadržaj i da odabere jedno poglavlje po izboru za pročitati (Prilog 4).

Uvodni dio

-trajanje: 10 minuta

Kao što je bilo i u prethodnim primjerima radionica knjižničar na početku pušta kratku PowerPoint prezentaciju s osnovnim informacija o lektiri, kako bi se učenici prisjetili pročitano. Također, knjižničar mora paziti na sam izgled prezentacije tako da ona bude čitljiva. Iako se u ovim primjerima radi na književnom djelu i vježba jezik, one su primjenjive i za vježbe na engleskom ili njemačkom jeziku, ovisno koji obvezan jezik učeniku.

Središnji dio

- trajanje: sat i 15 minuta

U središnjem djelu, učenici će na zanimljiv i drugačiji način vježbati gramatiku, koju obrađuju na nastavi hrvatskog jezika i uz to provjeravat će razumijevanje pročitane lektire. Knjižničar je pripremio veliku spužvastu kocku, na kojoj će biti 6 različitih zadataka. Ako nema velike spužvaste koce, može se i raditi s običnom malom kockom za igre. Naime, na svakoj stranici kocke bit će ispisani brojevi i svaki broj označava jedan zadatak, a knjižničar će na posebnom papiru imati ispisane zadatke za učenike. Broj jedan će predstavljati glagolske priloge, broj dva bit će prepričavanje najdraže scene, broj tri je opis likova, broj četiri predstavljat će višestruko složene rečenice, broj pet će biti kviz, a broj šest bit će dijelovi rečenica. Primjeri rečenica koji služe za vježbanje su preuzeti iz kratkog sadržaja lektire koji je dostupan na internetskim stranicama Lektire.hr

Zadatak za broj 1 – glagolski prilozi

Navedenu rečenicu potrebno je preoblikovati tako da sadrži barem jedan glagolski prilog. Ako učenik ispravno napravi rečenicu, bira tko dalje mora baciti kocku.

1. Tomo je položio ispit, a mama je ispekla voćnu tortu.
2. Ivo je bio zahvalan baki jer je mogao kod nje provesti ljeto.
3. Čim je završila studij, došla je raditi u školu.
4. Stela se žalila Ani, tako što joj je ispričala da su vi muškarci plitki. đ
5. Porezao se na papir, pa je profesorica morala biti i medicinska sestra.
6. Kako bi započeo dopisivanje, odlučio je stvoriti lažni e-mail.
7. Dugo je čekao odgovor, ali nije ga bilo.
8. Priznao je Evi da je zaljubljen u stariju djevojku, izmislio je da sa se radi o 18- godišnjoj djevojci.
9. Kad je završila proba, Ivu je otišao doma, gdje ga je dočekala katastrofa.
10. Kada su izašli iz tramvaja, Ivo je otpratio Evo doma.

Zadatak za broj 2 – prepričavanje

Učenik koji bio dobio broj 2 na kocki, treba u 2-3 rečenice ispričati svoju najdražu scenu iz knjige, a ostali učenici trebaju pogoditi nalazi li se ta scena na početku, u sredini ili na kraju. Onaj tko pogodi baca kocku dalje.

Zadatak za broj 3 – opis likova

Knjižničar bi učeniku koji je dobio broj 3 na kocki, dao zadatak da opiše jednog lika iz knjige na dva načina. Jedan opis bi bio istinit, a drugi lažan tj. nesmislen. Učenik je mogao odabrati na koji način želi opisati, dok bi ostali učenici trebali pogoditi o kome je riječ. Onaj tko pogodi kocku dalje baca.

Likovi: Ivo, profesorica Stela, Ivina mama, Ivin tata, Tomo, Eva, Evini roditelji, profesor Zvonko i Zoki

Zadatak za broj 4 - Višestruko složena rečenica

U navedenim rečenicama učenik treba odrediti je li rečenica jednosložna, složena ili višestruko složena. Rečenice su preuzete iz kratkog sadržaja s internetske stranice Lektire.hr. Ako učenik da ispravan odgovor bira tko dalje baca kocku.

1. Ivo se s obitelji preselio iz Nove Gradiške u Zagreb jer je njegov stariji brat krenuo na studij.
2. Kemija je ispunjena smiješnim elementima, a krajolici nacrtani na zemljovidu nemaju veze s onima u stvarnosti.
3. U petak su Ivo i Pavle otišli u kino pogledati film o mafijašima.
4. U nedjelju je doma nastala ludnica.
5. Na velikom odmoru Eva je spasila Ivu od jedinice iz matematike, tako što mu je dala da prepíše zadaću.
6. Priznao je Evi da je zaljubljen u stariju djevojku, ali joj nije mogao priznati da se radi o profesorici Steli pa je umjesto Stele izmislio priču o 18-godišnjoj djevojci.
7. U petak ujutro Ivo se sukobio s Tomom.
8. Zokijev tata toliko je bio zaljubljen u svoju novu curu da nije vidio dalje od nje, pa čak ni vlastitog sina
9. Sav potišten, Ivo se vratio kući, pojeo večeru i uključio računalo.
10. Šećući, držali su se za ruke i razgovarali o svemu što ima se dogodilo proteklih dana.

Zadatak za broj 5 – kviz

Kad učenik dobije broj 5 na kocki, knjižničar mu postavlja pitanje i ako je točno odgovorio učenik ima pravo odlučiti tko dalje baca kocku.

1. Kako se zove nova profesorica u koju se Ivo zaljubio i koji predmet predaje?
2. Iz koje države potječu knjige koje profesorica voli čitati?
3. Kako joj je Ivo pokušavao pokazati ljubav?
4. U koga se Ivo zaljubio na kraju?

5. Je li je Ivo na internetu koristio svoje pravo ime?
6. Gdje je prije živio Ivo?
7. Na kolodvoru u kojem gradu su pokupili Evu?
8. Kako se zvao Ivin brat?
9. Gdje je Ivo ljetovao na moru?
10. Kako se zvao Ivin prijatelj?

Zadatak za broj 6 – dijelovi rečenice

U zadanim rečenicama treba odrediti dijelove rečenica. Ako je učenik točno odredio dijelove rečenica bira tko da dalje baca kocku.

1. Ivo je živio u Novoj Gradišci.
2. Mama peče tortu.
3. Pavel ide u drugu školu.
4. Nova profesorica je oličenje savršenosti.
5. U školi je razrednica najavila roditeljski sastanak
6. Eva je dala Ivi da prepíše zadaću
7. Zokijev tata ima novu djevojku.
8. Stela voli čitati ruske pisce.
9. Poslao je lažan dopis u kojem poziva nastavnike na štrajk.

Završni dio

- trajanje: 15 minuta

U završnom djelu, učenici imaju priliku opisati svoju savršenu profesoricu/profesora tj. kakve bi osobine i kvalitete trebao imati dobar profesor te navesti kakvi bi oni bili jednog dana. S obzirom na to da je knjižničar uveo pravilo tišine, smije govoriti samo onaj tko u rukama drži lopticu.

6. Zaključak

Važno je svakom djetetu pružiti priliku za jednakim i kvalitetnim obrazovanjem. Školska knjižnica ima vrlo važnu ulogu u odgojno – obrazovnom procesu te sam program knjižnice je i dio školskog kurikulumu. Osim toga, ona omogućuje učenicima stjecanje vještina za doživotno učenje, razvija njihovu maštu te im pomaže da postanu odgovorni građani. Jedna od zadaća školske knjižnice je da ističe jednakost i ravnopravnost tj. da svi mogu biti korisnici školske knjižnice i da treba pomoći učenicima s posebnim potrebama. Kako u svijetu, tako i kod nas u Hrvatskoj, najviše se istraživalo na području djece s disleksijom, slijepom i slabovidnom djecu dok su se najmanje dotaknuli istraživanja na području djece sa slušnim oštećenjem koji su korisnici školske knjižnice. Oštećenje sluha je jedno od najčešćih prirodnih oštećenja. Uredno stanje sluha označava prag čujnosti koji varira do 25 dB, a sve iznad toga je oštećenje sluha. Posljedice oštećenja sluha vidljivo je na komunikaciji osobe i ono ovisi o težini i vremenu nastanka oštećenja. Kako bi knjižnica omogućila takvoj djeci što adekvatnije obrazovanje, postoje knjižnične smjernice za knjižnične službe i usluge za gluhe te građa lagana za čitanje. No pitanje je znaju li knjižničari koje su to smjernice i kako pomoći takvoj djeci. Nekada u školskim knjižnicama nisu radile osobe koje su se fakultetski obrazovale već su radili ostali djelatnici škole. Vjerujem da je danas što se toga tiče situacija bolja i da rade obrazovni knjižničari kako bi mogli pomoći djeci sa slušnim oštećenjem. Stoga, provedeno je istraživanje gdje se ispituje prilagodba školskog knjižničara i same knjižnice djeci sa slušnim oštećenjem. Kako je već nekoliko puta spomenuto da je obrazovanje bitno, jedan segment toga su i lektire, koje znatno utječe na čitateljske navike i razvijanje vokabulara, mašte, kreativnosti i znanja. Prema tome zadani su primjeri radionica za provjeru razumijevanja lektire koje su prilagođene djece sa slušnim oštećenjem, a opet ih može knjižničar provoditi u dogovoru s učiteljem/nastavnikom. Osim toga, postoje i učenici koji imaju uredan sluh, ali im je dijagnosticiran poremećaj slušnog procesiranja i slušnog pamćenja te su navedeni i primjeri vježbi koje knjižničar u dogovoru s vanjskim suradnikom fonetičarem također može provoditi.

Vjerujem da će ovaj rad pomoći na način da svaka knjižnica uvid svoje mane i nedostatke kao bi što kvalitetnije obrazovanje pružili djeci sa slušnim oštećenjem, osim toga za bolji uvid i za bolje rezultate potrebna su temeljitija daljnja istraživanja na tom području.

7. Literatura

1. American Speech-Language-Hearing Association. (2005). (Central) auditory processing disorders. Preuzeto s <https://www.asha.org/content.aspx?id=10737450473> (3.4.2021)
2. Američki nacionalni institut za gluhoću i ostale komunikacijske poremećaje (eng. National Institute on Deafness and Other Communication Disorders), (2013). NIDCD Fact Sheet | Hearing and Balance Hearing Aids. URL: <https://www.nidcd.nih.gov/sites/default/files/Documents/health/hearing/nidcd-hearingaids.pdf> (pristupljeno 29.5.2021)
3. Bosnar, B. i Bradarić-Jončić, S. (2008). Stavovi prema integraciji gluhe djece, znakovnom jeziku i uključivanju tumača za znakovni jezik u redovne vrtiće i škole. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 44 (2), 11-30. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/30716> (2.4.2021)
4. Bradarić-Jončić, S. (2007). Posebnosti komunikacije osoba oštećena sluha. *VII. bioetički okrugli stol "Bioetički aspekti komuniciranja s gluhim pacijentima": Zbornik radova*, 19.
5. Bradarić-Jončić, S. i Mohr, R. (2010). Uvod u problematiku oštećenja sluha. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 53 (2), 55-62. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/8098> (30.5.2021)
6. Chermak, G. D. (2001). Auditory processing disorder: An overview for the clinician. *The Hearing Journal*, 54(7), 10-25. Preuzeto s https://journals.lww.com/thehearingjournal/Fulltext/2001/07000/Auditory_processingdisorder_An_overview_for_the.3.aspx (6.4.2021)
7. Clement, S. , Moroni, C. i Samson, S. (2004) Modularity in sensory auditory memory, *Polskie Forum Psychologiczne*, 9, 1, 8 – 24. Preuzeto s <https://repozytorium.ukw.edu.pl/handle/item/855> (5.4.2021)
8. Dragija Ivanović, M. (2012). Vrednovanje utjecaja narodnih knjižnica na lokalnu zajednicu. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 55 (1), 83-100. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/93687> (30.3.2021)
9. Dulčić, A., Pavičić Dokoza, K., Bakota, K., i Čilić Burušić, L. (2012). Odgojno-obrazovna integracija. *U Verbotonalni pristup djeci s teškoćama sluha, slušanja i govora. ArTresor naklada, Zagreb.*
10. Elberling, C., i Worsøe, K. (2008). Iščeznuti zvuci – o sluhu i slušnim pomagalicama. *Split, Bontech Research.*

11. Hrastinski, I., Pribanić, Lj. i Degač, J. (2014). Razumijevanje pročitanog u učenika s oštećenjem sluha. *Logopedija*, 4 (1), 10-18. 131471Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/131471> (2.4.2021)
12. IFLA School Library Guidelines, 2nd edition (2015.) Preuzeto s <https://www.ifla.org/files/assets/school-libraries-resource-centers/publications/ifla-school-library-guidelines.pdf> (29.3.2021)
13. Kolić-Vehovec, S. (2013). Kognitivni i metakognitivni aspekti čitanja. Čitanje za školu i život, 23.
14. Lektire.hr URL: <https://www.lektire.hr/> (30.5)
15. Li, D. i Cowan, N. (2013.) *Auditory memory*, Preuzeto s https://www.researchgate.net/profile/Dawei-Li-43/publication/270574966_Auditory_Memory/links/54ae50a80cf2213c5fe43ef4/Auditory-Memory.pdf (5.4.2021)
16. Nomura, M., Nielsen, G. S.;Tronbacke, B. (2011). *Smjernice za građu laganu za čitanje*. 2. prerađeno hrvatsko izd. (prema 2. prerađenom izd. izvornika). Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo.
Preuzeto s file:///C:/Users/Korisnik/Desktop/GradaCitanje_Smjernice.pdf (29.3.2021)
17. Padovan, I., Kosaković, F., Pansini, M., Poljak, Ž., (1991). Otorinolaringologija. Zagreb: Školska knjiga
18. Pansini, M.; Padovan, I; Kosković F; Poljak Ž. (1991); *Otorinolaringlogija za studente medicine i stomatologije*; Zagreb: Školska knjiga
19. Petković, N. (2019). *Odgoj i obrazovanje kao promjena svijesti* (Završni rad). Preuzeto s <https://repozitorij.ufzg.unizg.hr/islandora/object/ufzg:1416> (25.4.2021)
20. Pribanić, Lj. Čuj, čuj!!! : (o djeci i odraslima oštećena sluha) Zagreb : Sveučilište u Zagrebu, Fakultet za defektologiju [etc.], 1992
21. Mladina, R., Ivković, M., Bumber, Ž., Prgomet, D., Prstačić, R., i Šubarić, M. (2008). Otorinolaringologija.
22. Roeser, R. J. (2004). A New Era for the Identification and Treatment of Children with Auditory Disorders. U: RJ Roeser, MP Downs (Ur.), *Auditory Disorders in School Children: The Law, Identification, Remediation*.

23. Sanja, L., Barun, M., Heđever, M., i Bonetti, A. (2012). Poremećaj slušnog procesiranja u djece. *Logopedija*, 3(1), 31-34
24. Smjernice za knjižnične službe i usluge za gluhe / uredio John Michael Day ; [s engleskoga preveo Kristijan Ciganović]. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.
25. Standard za školske knjižnice. Narodne novine (2000) URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2000_03_34_698.html HYPERLINK "https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2000_03_34_698.html%20standradn%202000" standradn HYPERLINK "https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2000_03_34_698.html%20standradn%202000" 2000 (29.3.2021)
26. Tesla.Carnet Url: <https://tesla.carnet.hr/mod/book/view.php?id=6681&chapterid=1440> (30.5.2021)
27. UNESCO-v manifest za školske knjižnice – IFLA. Preuzeto s <https://archive.ifla.org/VII/s11/pubs/mani-hr.htm> (29.3.2021)
28. Wauters, L. N., Van Bon, W. H., i Tellings, A. E. (2006). Reading comprehension of Dutch deaf children. *Reading and writing*, 19(1), 49-76.
29. Yalçinkaya, F., Muluk, N. B., i Şahin, S. (2009). Effects of listening ability on speaking, writing and reading skills of children who were suspected of auditory processing difficulty. *International journal of pediatric otorhinolaryngology*, 73(8), 1137-1142
Preuzeto s <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0165587609002341> (6.4.2021)
30. Zaputović, S. (2007). Klinički i genetički probir na prirođenu gluhoću. *Gynaecologia et perinatologia*, 16 (2), 73-78. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/23414> (16.6.2021)
31. Zhang, Y. X., Barry, J. G., Moore, D. R., i Amitay, S. (2012). A new test of attention in listening (TAIL) predicts auditory performance. *PLoS One*, 7(12), e53502. Preuzeto s <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0053502> (7.4.2021)
32. Zovko, M. (2009). Školska knjižnica u novom tisućljeću. *Senjski zbornik*, 36 (1), 43-50. Preuzeto s <https://hrc> HYPERLINK "<https://hrcak.srce.hr/57597>" a HYPERLINK "<https://hrcak.srce.hr/57597>" k.srce.hr/57597 (1.4.2021)

8. Sažetak

Uloga školskih knjižnica u radu s djecom sa slušnim oštećenjem

Tema ovog rada su školske knjižnice u radu s djecom sa slušnim oštećenjem. U prvom teorijskom djelu rada objašnjeni su i prikazani osnovni pojmovi oštećenja sluha za bolje razumijevanje i shvaćanje oštećenja sluha. Nakon toga slijedi opis školske knjižnice te sukladno tomu i knjižnične službe i usluge za gluhe. U praktičnome dijelu je provedeno istraživanje u kojem se htjelo uvidjeti koliko su školski knjižničari upoznati s djecom sa slušnim oštećenjem. Istraživanje se provodilo na području Virovitičko-podravske županije, a sudjelovalo je 50% ispitanika od ukupnog broja potencijalnih ispitanika. Rezultati istraživanja pokazuju da školski knjižničari nemaju puno iskustva u radu s takvom djecom. Nadalje, posljednji dio ovog rada je metodski dio koji sadrži primjere radionica za provjeru pročitane lektire za četvrti, peti i osmi razred osnovne škole. Osim toga zadane su aktivnosti za razvoj i poboljšanje slušne pažnje, slušnog pamćenja i slušnog procesiranja za djecu osnovnoškolske dobi jer možda im nije dijagnosticirano oštećenje sluha, ali postoji mogućnost da imaju problem s navedenim. Navedene vježbe može provoditi knjižničar, koji je ujedno i fonetičar ili u dogovoru s vanjskim suradnikom fonetičarom. Fonetičar osmišljava vježbe, a knjižničar ih provodi.

Ključne riječi: školska knjižnica, oštećenje sluha, učenici sa slušnim oštećenjem, provjera pročitane lektire

9. Summary

The role of the school libraries in working with children with hearing impairment

The main topic of this thesis are school libraries in working with children with hearing impairment. The first part of the paper is a theoretical part in which the basic concepts of hearing impairment are explained and presented for better understanding and comprehension of hearing impairment. This is followed by a description of the school library and, furthermore, library services and services for the deaf. In the practical part, a survey was conducted to see how familiar school librarians are with children with hearing impairments. The research was conducted in the area of Virovitica-Podravina County, and 8 respondents out of a possible 16 respondents participated. The results of the research are showing that school librarians do not have much experience in working with such children. Furthermore, the last part of this paper is the methodical part which contains examples of workshops for checking the readings for the fourth, fifth and eighth grade of primary school. In addition, activities are assigned to develop and improve auditory attention, auditory memory and auditory processing for primary school children because they may not be diagnosed with hearing impairment, but there is a possibility that they have a problem with the above. These exercises can be performed by a librarian, who is also a phonetician, or in agreement with an external phonetic associate. The phonetician devises the exercises, the librarian carries them out.

Keywords: school library, hearing impairment, students with hearing impairment, reading

10. Prilozi

Prilog 1. Obrazac za intervju

Filozofski fakultet u Zagrebu, Odjel za informacijske znanosti

Istraživanje: Uloga školskih knjižnica u radu s djecom sa slušnim oštećenjem

Hvala Vam što ste pristali sudjelovati u ovom Istraživanju. Želim testirati prilagodbu školske knjižnice i njenog knjižničara u radu s djecom sa slušnim oštećenjem. Za tu svrhu sam osmislila istraživanje koje će se provoditi kroz strukturirani intervju.

Molim Vas, odgovarajte onako kako stvarno jest, kako mislite i osjećate. Vaše odgovore ću bilježiti u obrazac, a nakon što ih obradim, dobivene uvide u proces intervjuiranja prikazat ću u diplomskom radu.

Spol:

Dob:

Godine staža:

Datum:

1. Jeste li upoznati s IFLINIM smjernicama za školske knjižnice? Odgovorite s DA ili NE.
2. Znete li da postoje Smjernice za građu lakog čitanja? Odgovorite s DA ili NE.
3. Jeste li ikad koristili Smjernice za građu lakog čitanja? Odgovorite s DA ili NE.
4. Ako je Vaš prethodni odgovor bio DA. Znete li otprilike sadržaj tih smjernica? Odgovorite s DA, NE ili DJELOMIČNO.
5. Znete li da postoje Smjernice za knjižnične službe i usluge za gluhe? Odgovorite s DA ili NE
6. Jeste li ikad koristili Smjernice za knjižnične službe i usluge za gluhe? Odgovorite s DA ili NE.

7. Ako je Vaš prethodni odgovor bio DA. Zna li otprilike sadržaj u navedenim smjernicama? Odgovorite s DA ili NE.
8. Jeste li se na fakultetu susretali s literaturom u kojoj je bilo riječi o oštećenjima sluha? Odgovorite s DA, NE ili DJELOMIČNO.
9. Jeste li se tijekom života usavršavali na području oštećenje sluha? Odgovorite s DA, NE ili DJELOMIČNO. Ako je vaš odgovor DA, na koji ste se način dodatno usavršavali na tom području?
10. Jeste li zadovoljni sa svojim znanjem o oštećenom sluhu? Odgovorite s DA, NE ili DJELOMIČNO.
11. Kada bi bila organizirana edukacija o djeci sa slušnim oštećenjem biste li se odazvali? Odgovorite s DA ili NE. Ako je vaš odgovor NE, recite iz kojeg razloga?
12. Jeste li se tijekom vašeg rada kao školski knjižničar susreli s djecom sa slušnim oštećenjem? Odgovorite s DA ili NE.
13. Ima li trenutno u vašoj školi djece s oštećenim sluhom? Odgovorite s DA, NE ili NE ZNAM.
14. Jeste li bili u situaciji da vas je takvo dijete tražilo pomoć? Odgovorite s DA ili NE. Ako je vaš odgovor DA, recite mi o čemu je bila riječ.
15. Suradujete li sa stručnim suradnikom logopedom ili defektologom/socijalnim pedagogom/psihologom/pedagogom u školi u kojoj ste zaposleni? Odgovorite s DA i NE.
16. Jeste li ikad zatražili pomoć od stručnog suradnika u školi u kojoj ste zaposleni u vezi oštećenja sluha? Odgovorite s DA ili NE.
17. Suraduje li školska knjižnica u kojoj ste zaposleni s udrugama ili ustanovama koji se bave s osobama s oštećenim sluhom? Odgovorite s DA ili NE. Ako je vaš odgovor DA, recite mi na koji način.
18. Postoji li na vašem radnom mjestu stručna literatura vezano za oštećenje sluha? Odgovorite s DA, NE ili NE ZNAM. Ako je vaš odgovor DA, recite mi o kojoj literaturi je riječ.

19. Postoji li u školskoj knjižnici u kojoj radite građa lagana za čitanje? Odgovorite s DA, NE ili NE ZNAM. Ako je vaš odgovor DA, recite mi o kakvoj je građi riječ.

20. Postoji li u školskoj knjižnici prilagođeni oblici lektire? Odgovorite s DA, NE ili NE ZNAM. Ako je vaš odgovor DA, recite mi nešto o prilagođenim oblicima lektire.

21. Je li prostor vaše školske knjižnice prilagođen djeci sa slušnim oštećenjem? Odgovorite s DA, NE ili NE ZNAM. Ako je vaš odgovor DA, recite mi na koji način.

22. Imate li kakvih dodatnih komentara?

Kratki sadržaji preuzeti su s internetske stranice Lektire.hr, ali prije davanja sadržaja učeniku, sadržaj je malo prilagođen učeniku, tako da sadrži kraće rečenice i jednostavnije riječi. Osim toga, svaki ulomak započinje u novom redu radi lakšeg čitanja i praćenja.

Prilog 2. Kratki sadržaj lektire *Pipi Duga Čarapa* (<https://www.lektire.hr/pipi-duga-carapa/>)

KRATKI SADRŽAJ:

Pipi Duga Čarapa, Astrid Lindgren

U jednom malom gradu u Švedskoj, bila je mala kuća sa starim i zapuštenim vrtom. Tamo je živjela Pipi Duga Čarapa. Obitelj Duga Čarapa živjela je u toj kući već dugi niz godina jer je kuću još davno kupio Pipin otac Efraim Duga čarapa.

Pipin tata je uvijek zamišljao kako će u toj kući provesti cijeli život i doživjeti starost, no dogodila se nesreća i val ga je jednom prilikom odnio s palube. Od tada je on nestao... Pipi nikada nije niti pomišljala da se njezin tata neće vratiti jednoga dana i da se možda utopio. Čvrsto je vjerovala da će ga jednom ponovo ugledati.

Pipi se je bila drugačija od ostale djece zbog toga što je bila jedna sasvim neobična djevojčica. Bila je jako snažna te se znala brinuti o sebi, a s tatom je putovala po cijelom svijetu s njegovim brodom koji se zvao "Vrtirepka".

U Pipinom susjedstvu živjeli su brat i sestra Tomi i Anika. Njih dvoje su dugo čekali kada će se u susjedstvo doseliti neka obitelj koja će imati djecu njihovih godina, a kada se to konačno dogodilo, oni nisu mogli vjerovati.

Pipi su vidjeli kao djevojčicu čudnog ponašanja i izgleda. No, odmah su postali prijatelji i to na prvom susretu kada ih je Pipi pozvala kod sebe u kuću na doručak. Tada su upoznali i ostale stanare kuće "Pipinovac". To su bili majmun Nilson i konj koji je živio na verandi jer mu se u sobi nije sviđalo, a u kuhinji je smetao.

Sljedećeg jutra Tomi i Anika spremili i otišli kod svoje nove susjede Pipi nadajući se da će im taj dan biti zabavniji od mnogih drugih do sada provedenih. Kada su stigli u "Pipinovac" ugledali su Pipi sasvim bijelu od brašna jer je pekla kekse.

Pipi je taj dan organizirala da će se igrati stvarotražitelja jer je smatrala da još postoji mnogo stvari na svijetu koje treba pronaći. Anika i Tomi nadali su se da će naći blago, nešto poput zlata, ali Pipi nije bila za to zainteresirana. Nju su zanimale druge stvari. Zanimale su je stvari koje drugima nisu imale nikakvu vrijednost, ali Pipi je svakoj našla njezinu namjenu.

Provodili su dan tako u igri, kada su naišli na petoricu dječaka kako tuku dječaka Vilija. Pipi nije voljela nepravdu i jako se naljutila. Tomi i Anika tada su prvi puta vidjeli kako je ona snažna. Dvojicu od njih je podigla na drvo gdje ih je objesila preko grane. Jednoga je bacila preko ograde, jedan je završio u dječjim kolicima na cesti, a zadnjeg je posjela visoko na stup.

Nakon toga vratili su se svi zajedno u Pipinovac. Pipi nije bila sretna s činjenicom da Tomi i Anika nisu pronašli nikakvo blago. Iz tog razloga odlučila je Aniku uputiti neka pogleda u stari panj, a Tomija da pregleda šupljinu drveta. I tamo su uistinu pronašli nove stvari. Anika je našla crvenu koralju ogrlicu, dok je Tomi našao predivnu bilježnicu s kožnim koricama. Odlučili su da će sada svakoga dana biti stvarotražitelji.

Pipi je zaključila da je sada vrijeme da krene na spavanje. Prije spavanja imala je običaj da si sama pjeva uspavanku, a spavala je u čudnom položaju. Naime, glava joj je bila ispod pokrivača, dok su joj noge bile visoko na uzglavlju. Smatrala je da je to najbolji način za spavanje.

Ostali stanovnici malog gradića smatrali su da devetogodišnja djevojčica nikako ne može živjeti sama pa su odlučili kako je najbolje da pošalju dvojicu policajaca u Pipinu kuću, a oni će se pobrinuti za nju i odvesti je u dječji dom.

Kada je ugledala policajce Pipi im se jako razveselila jer ih je jako voljela. Oni su popričali s njom i pokušali su je uvjeriti kako bi bilo najbolje da krene u školu i da živi u dječjem domu, no Pipi za to nije htjela niti čuti. Ona je imala opravdanje za to da je najbolje da ostane kod kuće.

Tada su je policajci htjeli uloviti na silu, a Pipi je trčala jer je mislila da se oni žele igrati lovice. Policajci su se od toga jako umorili, jer su jurili po terasi, po krovu kuće i po balkonu. Policajci su javili ljudima kako Pipi nije pogodna za dječji dom.

Tomi i Anika svaki su dan išli u školu i odlučili su nagovoriti Pipi da i ona krene. Pipi je mislila kako to možda i nije tako loša ideja jer će tako bar imati praznike.

Prvi dan Pipi je došla u svom stilu u školu. Prvo je zakasnila dva sata jer nije voljela rano ustati, a onda kada je došla, ušla je u razred tako da su svi skočili od straha. Isto tako, do škole je došla na svom konju.

Ipak, učiteljica je ljubazno primila Pipi. Pokušala je ispitati kako se ona snalazi u matematici, ali Pipi se čudila kako učiteljica ništa ne zna i mora za sve ispitivati nju i ostalu djecu.

Sve što je radila u školi, od pisanja, računanja do crtanja, Pipi je radila na svoj način. Ostala djeca u razredu su joj se čudila, a učiteljica je gubila strpljenje te je zaključila da je Pipi jako nemirna i teška. Pipi se ispričala zbog svog ponašanje te je svima objasnila da je razlog tomu što je nitko nije mogao naučiti lijepom ponašanju jer joj je mama anđeo, a tata urođenički kralj.

Učiteljica i Pipi postigle su zajednički dogovor da Pipi dođe u školu ponovo kada malo odraste, a Pipi joj je rekla da je ona jako dobra učiteljica. U znak tome, Pipi joj je htjela pokloniti zlatni sat, što je učiteljica odbila jer se radilo o skupom poklonu. No, Pipi joj je tada rekla da će ona doći onda i sutradan u školu pa će se sigurno opet svašta dogoditi.

Nakon toga, izletjela je u dvorište gdje se oko nje odmah skupilo puno djece kako bi svi potapšali njezinog konja. Pipi im je ispričala o školi u Argentini. Naime, tamo djeca uče čitati samo petkom, a glavna im je zadaća da jedu bombone s kojih papire skida učiteljica.

Tomi i Anika svaki su dan uživali igrajući se s Pipi. Tako su se jednoga dana popeli na stari hrast gdje su otkrili unutar stabla veliku rupu za koju su zaključili da će im sada poslužiti za skrovište.

Sljedećeg dana Pipi je povela djecu na izlet. Tamo je Tomija napao bik, a Pipi ga je ukrotila onako kako se to radi s divljim konjima.

Uskoro je u grad stigao cirkus, a Tomi i Anika su odlučili odvesti Pipi kako bi se svi zajedno lijepo zabavili. Pipi se oduševila cirkusom, a jedini problem joj je bilo mirno sjediti za vrijeme cirkuskih točaka. Zato je Pipi sudjelovala u svim točkama. Gledatelji su bili oduševljeni, a direktor cirkusa jako ljut.

Jedne večeri Pipi je odlučila izbrojati sve svoje zlatnike da vidi koliko joj je još preostalo. Tada su joj stigla u posjetu dva lopova, Blum i Gromoglasni Karson i zamolili je nešto za jelo. Kada su shvatili da je Pipi bogata, a još k tome i da živi sama, odlučili su ostati i ukrasti joj zlatnike.

Te noći kada su se svjetla u kući ugasila, lopovi su krenuli po svoj plijen. No, brzo su odustali jer su osjetili na sebi Pipinu snagu. Nakon toga natjerala ih je da s njom zaplešu polku. Dala im je jelo i svakome po jedan zlatnik te se oprostila s njima.

Došao je dan kada je bio Pipin rođendan. Pipi je pozvala svoje prijatelje iz susjedstva na slavlje. Na tom rođendanu i gosti su dobili poklone jer je Pipi bila jako darežljiva. Tomi je dobio frulu od slonovače, a Anika je dobila broš koji je imao oblik leptira.

Pipi je predložila da se idu igrati i to na tavan gdje će pozdraviti duhove. Na tavanu su se Anika i Tomi jako uplašili. Prvo su se prestrašili sove, a nakon toga, Pipi je navukla bijelu košulju svoga oca i glumila je duha. Pronašli su škrinju gdje su našli sablju, zlatnike i tri pištolja. Pipi im je otkrila da će biti gusarica kada odraste. Iako su proveli uzbudljivo vrijeme na tavanu, Anika je bila sretna kada su se spustili dolje.

Jednog dana uputili su se u trgovinu. Pipi je ponijela puno zlatnika te je za svu djecu koja su stajala ispred dućana kupila slatkiše i igračke. Nakon toga otišla je do ljekarne i kupila svakakvih lijekova da se zaštiti od bolesti. Kupila je one protiv kašlja pa one kada cipele nažuljaju te kada curi nos. Stigla je kući i sve je zajedno pomiješala i otpila gutljaj. Tako je bila sigurna da se neće razboljeti.

Kada su počeli ljetni praznici, roditelji od Anike i Tomija morali su ići na put. To je djeci bila jedinstvena prilika da se poigraju brodoloma. Otplovili su do otočića koji se nalazio usred obližnjeg jezera. Spavali su u šatorima, istraživali otok, a čak su i napisali poruku koju su stavili u bocu i pustili u vodu da otplovi.

Nakon tri dana, Tomi i Anika morali su ići kući kako im se roditelji ne bi zabrinuli pa ih je Pipi prevezla svojim čamcem do kopna.

Ubrzo, već toga ljeta, pojavio se Pipin otac Efraim. On je pola godine bio urođenički kralj, a pola godine je putovao svjetskim morima. Tata je pozvao Pipi da krene s njim na otok Gula-Gula. Tomi i Anika su se jako rastužili kada su to čuli jer će ostati bez dobre prijateljice.

Pipi je priredila oproštajnu večer na koju su stigli i članovi posade "Vrtirepke". No, kada se sljedeći dan trebala oprostiti s Tomijem i Anikom, Pipi ipak nije mogla poći jer nije mogla ostaviti dobre prijatelje.

I tako su im dani prolazili u veselju i igri. Sve do jednoga dana kada su Tomi i Anika dobili ospice. Pipi ih je tada zabavljala kroz zatvoreni prozor. Nakon što su ozdravili njezini prijatelji bili su jako blijedi i mršavi, a i nisu mogli jesti.

Pipi je dobila pismo od svoga oca koji je moli da joj dođe u posjetu na otok Gula-Gula, da vidi mjesto gdje je on urođenički kralj, a ona bi bila princeza. Pipi je zamolila Tomijeve i Anikine roditelje da ih puste da otplove s njom kako bi se malo oporavili od bolesti.

I nisu se ni snašli već su bili na "Vrtirepki" i zaplovili su prema Južnom moru. Djeca nisu još uvijek mogla vjerovati da su ih roditelji pustili da krenu na dalek put s Pipi.

Prevalili su dugačak put da bi konačno stigli na otok, a kada su stigli, imali su veličanstven doček. Djeca s otoka brzo su se okupila oko Pipi i njezinih prijatelja te su svi zajedno pričali o tome kako žive djeca tamo od kuda je Pipi.

Jednoga dana Pipin otac je sve odrasle s otoka pozvao u lov, a djeca su ostala sama. Iskoristili su priliku i uputili se u istraživanje špilja. Tamo su djeca s otoka držali zalihe kokosovog oraha i mnoge druge stvari. No, dolazak do tih špilja nije bio nimalo lagan. Da bi došli do njih trebali su se popesti strmim liticama ispod kojih se nalazilo more koje je bilo puno morskih pasa.

Tomi je cijelo vrijeme podržavao Aniku na putu do špilja, ali onda je i sam upao u more te ga je napao morski pas. Pipi je skočila za njim, uhvatila morskog psa i bacila ga daleko na pučini. No, tu nije bio kraj njihovih nevolja.

Naime, na otok su stigli Jim i Buk jer su znali da su djeca ostala sama. Pravili su se da su stigli na izlet, a ustvari su im željeli oteti bisere s kojima su se igrali. Ubrzo su krenuli na kupanje, a Pipi ih je upozorila kako u moru ima morskih pasa. Budući

da joj nisu vjerovali, skoro su nastradali. Lagali su kako žele od djece kupiti bisere, a Pipi im je rekla da ih ne može prodati jer se djeca s time igraju. No, Jim i Buk bili su uporni i smislili su plan kako će oteti bisere iz špilje kada ih djeca napuste zbog gladi. Djeca su imala puno zaliha kokosovih oraha u špilji pa ih nisu niti trebali napuštati. Pipi je već dosadila njihova upornost oko toga da se dočekaju bisera pa ih je gurnula u čamac. Od tada ih nitko nije vidio u blizini Gula-Gule.

Vratili su se i odrasli i Pipin tata. Tata je upitao Pipi je li sve bilo mirno kada ih nije bilo, a Pipi je odgovorila da je.

Tomi i Anika su već jedva čekali da stignu kući. Nadali su se da će to biti prije Božića, ali put je bio jako dug pa su stigli tek u siječnju. Kada su ih ugledali, mama i tata su bili jako sretni.

Pipi je znala da su njezini prijatelji jako tužni što su propustili Božić kod kuće pa im je odlučila prirediti proslavu s drvcom, slasticama i poklonima.

Te su večeri posebno uživali i poželjeli su da nikada ne odrastu i ne postanu odrasli. Pipi je sada imala rješenje kako će zauvijek ostati djeca. Svatko mora popiti po jednu pilulu rosopasa.

Kada su ležali tu noć u krevetima, Tomi i Anika su se već unaprijed radovali sljedećem danu i ponovnom susretu s Pipi Dugom Čarapom.

Prilog 3. Kratki sadržaj lektire *Charlie i tvornica čokolade*
(<https://www.lektire.hr/charlie-i-tvornica-cokolade/>)

Charlie i tvornica čokolade, Roald Dahl

Charlie Bucket je dječak koji je živio u maloj kući od drveta na rubnom dijelu grada. Imao je veliku obitelj, pa je tako živio sa šestero odraslih: dva djeda, dvije bake, ocem i majkom. Obitelj je nažalost bila siromašna jer je radio samo otac, a uskoro je ostao i bez tog posla nakon kojeg je našao još gori i manje plaćen, čišćenje snijega.

U kući je bio samo jedan krevet, a njega su koristile bake i djedovi koji nisu dvadeset godina izašli iz njega. U blizini ove siromašne kuće nalazila se čudesna i najveća tvornica čokolade na svijetu. Kako je obožavao čokoladu Charlie je uvijek usporio korak dok je prolazio pored tvornice, da bi mogao što duže uživati u neodoljivom mirisu.

Vlasnik tvornice bio je Willy Wonka kojeg su svi smatrali najboljim slastičarem na svijetu. Jednog je dana zatvorio vrata tvornice i otpustio sve radnike jer je bio uvrijeđen što je konkurencija krala tajne proizvodnje svih njegovih slastica uz pomoć špijuna koji su radili kod Wonke.

Ipak nakon nekog vremena iz dimnjaka tvornice je opet počeo izlaziti dim, a tvornica je svakim danom počela proizvoditi sve finije slastice, bombone i čokolade. Bilo je čudno kako se proizvodnja opet pokrenula jer su vrata tvornice ostala zatvorena, Wonku nije nitko vidio niti je zaposlio nekog od radnika.

Takva je situacija trajala deset godina sve dok u novinama nije objavljeno kako je Willy u pet čokoladica stavio zlatne ulaznice, a pet sretnika koji ih nađu moći će posjetiti tvornicu i dobiti doživotne zalihe čokolade ne samo za sebe nego i za cijelu obitelj. Charlie je silno želio posjetiti tvornicu, ali kako je dobivao samo jednu čokoladu godišnje znao je da su šanse za to skoro pa nepostojeće.

Stigla je zima i cijela obitelj Bucket se smrzavala jer je trošna kuća propuštala. Otac je ostao bez posla u tvornici i nakon toga se zaposlio na čišćenju snijega. Plaća je bila manja od prošle, pa je obitelj veći dio vremena bila gladna. Vidjelo se to i na Charliju koji je izgledao kao kostur.

Za rođendan je po običaju dobio jednu čokoladicu, a iako se nadao ulaznici znao je da su male šanse za to. Uskoro su izvučena sretna četiri dobitnika. Bio je to proždrljiv dječak August Gloop, Veruca Salt razmažena djevojčica je drugi dobitnik, Violeta, djevojčica sa žvakaćom je treći dobitnik i Mike Telkač, dječak koji je samo gledao televiziju.

Djed Joe je Charlju kupio čokoladu da mu pomogne povećati šanse, ali na kraju nisu uspjeli. Unatoč tome bili su sretni što su mogli jesti finu čokoladicu. Sreća se napokon okrenula Charliju kada je naišao na novčić od pedeset penija. Odlučio je kupiti jednu čokoladicu, a ostalo dati mami kako bi ostatak obitelji imao što za jesti. Dogodilo se čudo jer je upravo u toj čokoladi bila zlatna ulaznica.

Na karti je pisalo da treba doći 1. veljače zajedno s jednim članom obitelji. Morali su u deset sati biti ispred tvornice čokolade. Odlučeno je da će Charlja pratiti djed Joe. Ne zna se tko je od njih dvojice bio sretniji. Napokon je stigao i taj dan, a ispred tvornice ih je dočekao Willy Wonka da ih povede u razgledavanje velikom, lijepom i toplom tvornicom.

Čokolada se prerađivala u vodopadima i tekla je u potocima. Unutar tvornice su se nalazile posebne prostorije za svaku slasticu koja je tamo bila proizvedena. Posjetioци su saznali tko su radnici, pa su tako otkrili Oompa Loompase, patuljke iz udaljene zemlje koji su se hranili samo gusjenicama. Bilo je to čitavo pleme koje je doveo Wonka, a koje je bilo sretno jer je do mile volje moglo jesti zrna kakaovca. Cijelo vrijeme su smišljali pjesmice i onda ih pjevali.

Kada su stigli do čokoladne rijeke August je počeo proždrljivo uzimati čokoladu zbog čega je upao u rijeku i skoro se utopio. Nakon toga ga je povukla cijev za obradu čokolade i dječak je završio u prostoriji gdje se prerađivala čokolada. Wonka im je pokazao žvakaću gumu koju je tek izumio i još nije pustio u prodaju. Pohlepna Violeta je unatoč upozorenjima odlučila sažvakati žvakaću nakon čega se napuhala kao balon i postala ljubičasta.

Sljedeća na redu je bila prostorija u kojoj su vjeverice ljuštile orahe za slastice s orasima. Veruca je odmah rekla kako i ona želi vjevericu, a kada joj je Wonka objasnio da vjeverice nisu na prodaju, naljutila se i otvorila staklena vrata. Vjeverice su odmah krenule prema njoj i počele provjeravati nije li šuplja nakon čega su ju odbacile u cijev za otpatke.

Čokoladna televizijska dvorana bila je sljedeća, a tamo im je Wonka htio pokazati najnoviji izum, a to je čokoladna televizija. Bila je baš privlačna. Radilo se o televiziji preko koje bi se mogle slati male čokolade poput slike. Kako je Mike bio lud za televizijom želio je biti poslan uz pomoć televizije. Iako mu je Wonka htio objasniti da izum još nije dovršen, Mike ga nije slušao i postao je malen poput ljudi na televiziji. Bio je toliko malen da je mogao stati na dlan.

Na kraju su ostali samo djed Joe i Charlie. Willy im je objasnio kako je s djecom sve u redu, a da je ovo organizirao kako bi pronašao svog nasljednika. Ipak je Wonka imao godinu i trebao mu je netko tko će ga naslijediti. Želio je da to bude dijete koje će naučiti svemu što zna. Izabrao je Charlija, pa je cijela obitelj dobila pravo da se preseli u tvornicu. Više se nikada neće smrzavati i neće biti gladni. Bilo je teško opisati koliko je Charlie u tom trenutku bio sretan.

Prilog 4. Kratki sadržaj lektire *Profesorica iz snova* (<https://www.lektire.hr/profesorica-iz-snova/>)

Profesorica iz snova, Miro Gavran

Prvo poglavlje

Ponukan jadima tinejdžerskoga života, mladi Ivo započeo je jedne srijede voditi dnevnik. Taj dnevnik trebao je poslužiti kao ispušni ventil za sve njegove frustracije uzrokovane teškoćama koje nosi

mladenačko doba. Ivo nam se predstavio kao najjadnije biće na ovom svijetu: on nema seksualnog iskustva, živi s bedastom majkom, bedastim ocem i intelektualno superiornijim bratom. No, najveći problem predstavlja mu što nema, kako on sam kaže – komada. Ivo se s obitelji preselio iz Nove Gradiške u Zagreb jer je njegov stariji brat krenuo na studij, stoga su roditelji odlučili da bi bilo najpametnije preseliti se s njim u metropolu jer će i uskoro Ivo krenuti na faks. Još jedan razlog za frustraciju – obiteljska očekivanja intelektualne domene. No da ne bi sve bilo baš tako crno, Ivo je u Zagrebu uspio pronaći dvojicu dobrih prijatelja – Zokija i Pavla; svaki “opaljen” na svoj način. Zoki je živio s tatom te se njihov život vrti oko pronalaska nove potencijalne mame.

Budući da je Ivin brat Tomo položio posljednji ispit, njihova mama odlučila je proslaviti taj događaj i napraviti voćnu tortu. Po struci medicinska sestra, sanjala je napredak u medicini te je svoje neostvarene ambicije prenosila na dečke. Ivi je vječito prigovarala zbog ocjena, iako je prolazio s vrlo dobrim i time bio zadovoljan. Jedino su ga mučili kemija i zemljopis iz kojih je imao dobar, ali samo zato što ga ta dva predmeta nisu pretjerano zanimala. Kemija je ispunjena smiješnim elementima, a krajolici nacrtani na zemljovidu nemaju veze s onima u stvarnosti. Zemljopis se može naučiti samo putujući.

Zahvaljujući svojoj baki, Ivo se mogao pohvaliti da je proveo ljetno na otoku Hvaru, u njezinoj staroj kući. Baka je strahovito poduzetna i zna prepoznati pravu priliku kad naiđe. Nakon što je pokopala svog prvog muža, uspjela je uloviti lovatora i naslijediti njegovo bogatstvo, nakon što je i on preselio u više sfere. Ljetnim praznicima je ubrzo došao kraj i škola je ponovno počela, a s njom i svakodnevna rutina. S profesorom i uspavanim, preostalim ljetnim suncem, ponavljali su gradivo iz matematike 7. razreda i ispunjavali ankete školskog psihologa, na koje je Ivo kreativno odgovorio, posebno na pitanje što je pubertet.

Prvi školski dan činio se kao još jedan u nizu, sve dok se nije pojavila ONA. Škola je dobila novo pojačanje iz zemljopisa, nakon što je stari profesor otišao u invalidsku mirovinu. Nova profesorica zemljopisa oličenje je savršenstva. Čim je završila studij, došla je raditi u školi te joj je Ivina generacija bila njezina prva. Bilo je vidljivo da ju je obuzela trema, no brzo se pribrala, predstavila i započela s radom.

U petak su Ivo i Pavle otišli u kino pogledati glupi film o mafijašima, iako je Ivo lud za borilačkim filmovima, budući da trenira karate. Gledanje filmova jedino je vrijeme kada se njih dvojica mogu družiti. Naime, Pavle ide u drugu školu. Njegovi roditelji uvtjeli su si u glavu da je ta škola mnogo bolja, pa sad jadni Pavle mora i dulje putovati do škole. Tijekom njihovo druženja Pave mu je pričao o svojim provodima s djevojkom. Sve je to Ivu bacalo u još veću depresiju. U subotu navečer dobio je priliku baviti se jednom od svojih omiljenih tajnih aktivnosti – gledanjem erotskih filmova. Pojedine scene pratile su ga i u carstvu snova.

U nedjelju je doma nastala ludnica. Trebala je doći Tina, cura Ivinoga brata, jer je konačno došao red na nju da dođe kod njegovih. Mama je na rubu živčanog sloma spremala sve do savršenstva, od sobe do kolača. Tata se pohvalio da je ispunio dva listića sportske prognoze, a njegova pohvala dovela je do razmatranja mogućnosti što bi bilo kad bi osvojio milijunski iznos. Kažu da novac kviri ljude. Premda nepostojeći, uspio je iz Ivinih roditelja izvući ono najsebičnije. Uslijedila je burna svada uz koktel niskih udaraca temeljenih na neostvarenim željama iz kojih proizlaze osobne frustracije. Ručak je nakon toga protekao u napetosti.

U nedjelju je do Ive došao Zoki te su raspravljali o novoj profesoricu zemljopisa. Zoki je komentirao da je zgodna poput Angeline Jolie te da je njezin dečko pravi sretnik. Ivo je na tu pomisao osjetio ljubomoru. U školi je razrednica najavila roditeljski sastanak, uz prijetnju ne pojave li se svi, maturovanje će pasti u vodu. Eva je zamolila sve kolege da nagovore svoje roditelje da se pojave na roditeljskom. Kada je Ivo svojim prijateljima priopćio da je sutra roditeljski, nastala je nova svađa. Roditelji su se prepucavali tko neće ići, a uvrede su pljuštale na sve strane. Situaciju je smirio Ivin brat rekavši kako je važno da oboje odu na roditeljski i time pokažu da im je stalo do njihovog djeteta.

Na velikom odmoru Eva je spasila Ivu od jedinice iz matematike, tako što mu je dala da prepiše zadaću. Dok joj je vraćao bilježnicu, primijetio je da je nesretna. Kasnije, dok su čekali tramvaj, ispričala mu je o obiteljskim problemima. Majka i otac spremali su se za razvod. Otac je navodno imao ljubavnicu s kojom se često dopisivao, što je majka doznala. Cijelu noć su se svađali i jedno drugomu izvlačili prljave detalje iz problematične prošlosti. Isplivalo je tu još ljubavnika i ljubavnica te brojne pogreške i grijesi. Eva je bila uvjeren da će joj se ovaj put roditelji doista rastati. Ivo ju je pokušao utješiti, a ona mu je uzvratila kako zna da se njezini roditelji vole, ali su egoistični, natjecateljski nastrojeni ateisti. Bilo bi im bolje kada bi se malo okrenuli religijskom životu. Ivo joj je pokušao proturječiti no na kraju je odustao.

Navečer su se s roditeljskog vratili mama i tata, donoseći jednu dobru i jednu lošu vijest. Maturalac je bio dogovoren bez većih poteškoća, a loša vijest je Ivin psihotest, točnije odgovori na njega. Majka i otac su se pošteno izvikali, govoreći mu da ih je osramotio i da će još netko pomisliti da mu u obitelji nešto nedostaje. Ivo im je uzvratio da ne želi živjeti svoj život u licemjerju. Otac ga je spustio opaskom kako se stvarno ponaša kao obična nakupina hormona.

Drugo poglavlje

Mjesec dana je prošlo otkako je Ivo prestao voditi dnevnik. Povjerovao je kako ga možda više nikada neće ni pisati. No, toliko toga se izdogađalo da je jedva dočekao povjeriti se praznim stranicama. Najnovije vijesti su bile o Evinim roditeljima. Umalo su se rastali da Evin tata nije spasio stvar. Njezina majka je u naletu bijesa porazbijala sve tanjure i otišla u hotel. Uz mnogo muke i požrtvornosti, Evin otac ju je uspio pronaći i vratiti kući.

Zokijev tata ima novu djevojku, majku petero djece. Mučilo ga je što će se dogoditi ako se ona useli k njima. Ivo mu je rekao da je to vrlo malo vjerojatno jer su tek prohodali i time ga malo smirio. Osim roditelja, svađalačko raspoloženje nije zaobišlo ni Ivinog brata i njegovu djevojku Tinu. Tina je željela da Tomo bude njezin prvi pacijent tijekom njezine zubarske prakse. On je to glatko odbio jer se nije mogao nositi s idejom da mu vlastita djevojka kopa po zubima. Uvjeravao ju je da to što joj ne dozvoljava praksu na njegovim zubima nije nedostatak ljubavi, već zdrav razum. Tako su se posvađali da nisu pet dana razgovarali. Nakon petog dana nazvao ju je, ispričao se i dozvolio joj da mu kopa po zubima, samo neku mu se vrati.

Za vrijeme odvijanja obiteljskih i prijateljskih drama, Ivo je imao vlastite brige. Profesorica Stela najavila je usmeni ispit. Ivo je prionuo na posao. Sve je naučio u detalji i briljirao jer se bojao da ne ispadne glup pred njom. Profesorica ga je nakon sata zaustavila, što je ubrzalo Ivino srce. Pomislio je na razne razloge zbog čega bi ga mogla zaustaviti, no zapravo je samo željela da se Ivo pridruži grupi dodatne nastave iz zemljopisa. Bez razmišljanja je pristao na njezinu zamolbu.

Roditelji su ostali ugodno iznenađeni njegovom novom promjenom, a prijatelj Zoki je skoro pao u nesvijest. Na prvom sastanku profesorica je osvojila Ivu svojim znanjem i karizmom. Da je predavala o telefonskom imeniku, bila bi zanimljiva. Ta dodatna nastava bila je savršen izgovor za viđanje profesorice. Nekoliko dana nakon dodatne nastave dogodilo se nešto što će Ivu navesti da promisli kako je on idealan muškarac za Stelu, ali i potez koji će ga stajati velike količine živaca. Na ravnateljstvu zamolbu, nosio je šalice za kavu u školsku kuhinju na pranje. U blagovaonici je začuo glas profesorice Stele i knjižničarke Ane. Načulio je uši kako bi čuo njihov razgovor. Stela se žalila Ani na muškarce i da nema snage za nova razočaranja. Ispričala joj je da su svi današnji muškarci plitki; samo misle na nogomet i svoje bicepse. Želi nekoga s kim će moći razgovarati o književnosti,

kazalištu i umjetnosti. Potom se razgovor prebacio na Steline omiljene ruske pisce, dok je Ana uzvratila da je njoj najdraža hispanoamerička književnost. Ana je Steli spomenula neki ludi tekst koji je dobila i rekla da joj ga mora poslati na mail. Zamolila je Stelu da joj da svoju e-mail adresu, a Ivo ju je dobro zapamtio. Razgovor ga se duboko dojmio i čvrsto je odlučio poduzeti nešto po pitanju toga. Bio je definitivno uvjeren da je on muškarac za nju, iako mu sudbina nije bila naklona i stvorila ga devet godina nakon profesorice Stele.

Sutradan, Ivo je otišao u gradsku knjižnicu posuditi knjige koje Stela voli i bacio se na čitanje. Njegova majka ostala je oduševljena novom sinovljevom promjenom. Dva tjedna nakon događaja u kuhinji, dogodilo se nešto na Ivinu nesreću, a možda čak i sreću. Na dodatnoj iz zemljopisa skidali su s ormara oštećeni, plastični reljef. Ivo se na njega porezao pa je profesorica morala biti i medicinska sestra. U tom trenutku pomislio je da će pasti u nesvijest od uzbuđenja, a te slike su ga pratile i noću. U danima koji su uslijedili njegovo psihičko stanje bilo je sve gore i gore. Stela je u potpunosti okupirala njegove misli, zarobila je njegovo srce. Počeo je fantazirati kako bi bilo dobro da se sretnu za neke četiri godine nekom klubu te da je tada zavede i odvede kći. Realnost ga je brzo zapljusnula. Njegove fantazije o Steli, u kombinaciji s frustrirajućom realnošću, uništavale su njegovo mladenačko srce, sve dok se nije sjetio da ima njezinu e-mail adresu – put do njezinog srca. Odlučio se za radikalan potez – poslati joj poruku, tj. početi se dopisivati s njom, ali bez da joj otkrije svoj identitet. Tako je kreirao novu e-mail adresu, promozgao i poslao ljubavno pismo. Potom je uslijedio paničan strah jer se bojao da će ga razotkriti, a o posljedicama da i ne govorimo.

Dugo je iščekivao odgovor, no nije ga bilo. Stela se na nastavila ponašala sasvim normalno. Ništa u njezinom ponašanju nije otkrivalo da se nešto značajno dogodilo. Poslije nastave brzo je otrčao kući provjeriti e-mail, no odgovora i dalje nije bilo. Pored svih muka zaboravio je na jedan veliki događaj koji je unio uzbuđenje u obitelj. U petak je tata uzbuđeno dotrčao kući, prekinuo mamu u njezinom pravljenju kolača i okupio cijelu obitelj kako bi im priopćio veliku vijest. Gradonačelnik je došao u njegov salon te je imao čast ošišati ga. Radosno je pričavao njihov razgovor o tome kako ga je savjetovao u vezi uređenja Zagreba. Želio je proslaviti jer ne dolazi mu svaki dan gradonačelnik na šišanje. Pozvali bi svoje susjede i prijatelje pa bi se tata mogao malo podružiti i usput praviti važan. Njegovo raspoloženje potrajalo je sve do sutradan kada je u novinama izašla udarna vijest o tomu da je gradonačelnik umalo ostao bez uha. Nije mu preostalo ništa drugo nego povući se u mišju rupu i otkazati proslavu. Od sada, svaki puta kada čuje riječ gradonačelnik, otac se malo trzne.

U srijedu nakon škole, Eva je pozvala Ivu na kolače jer je primijetila njegovo raspoloženje pokisle mačke. Priznao je Evi da je zaljubljen u stariju djevojku, ali joj nije mogao priznati da se radi o profesorici Steli pa je umjesto Stele izmislio priču o 18-godišnjoj djevojci. Razgovor ih je odveo na religijske teme, a o tome Ivo nije imao snage raspravljati. Kada se vratio kući i uključio računalo, skoro je pao u nesvijest. Odgovorila je! Stela je odgovorila! Dobio je prvo ljubavno pismo i to od svoje ljubljene profesorice. U e-mailu mu je navela da bi bilo pristojno kada bi joj otkrio svoj identitet, a jedini razlog zbog kojeg se odlučila dopisivati se s njim bilo je njezino mišljenje da je on profinjena duša željna pažnje. Kako su započeli razgovor o ruskoj književnosti, upitala ga je za mišljenje o Pasternakovom “Doktoru Živagu”. Pročitao je e-mail, a nakon toga su ga preplavile razne emocije te nije znao što učiniti. Treba li izaći iz sjene anonimnosti? ... A tu je i problem ruskog pisca i njegovog djela koje treba svladati. Pred njim je stajao doista veliki izazov.

Drugi dan navio je budilicu ranije i uputio se u gradsku knjižnicu. Vidjevši o kolikim se knjigama radi, sve lađe su mu potonule, no ubrzo je pronašao spasonosnu luku i to u profesoru hrvatskoga jezika. Poslije sata pitao ga je za mišljenje. Profesor Zvonko dao mu je odgovor u visini vrsnoga književnog kritičara, a Ivo ga je kasnije iskoristio u pismu Steli i time je oborio s nogu.

Treće poglavlje

U petak ujutro Ivo se sukobio s Tomom. Posvađali su se zbog Ivine neovlaštene upotrebe Tominih sredstava za uređivanje. Tata je gundao da se predugo zadržava u kupaonici, a ni Tomo ga nije štedio; napao ga je rekavši mu da od velike

količine gela za kosu izgleda poput najgoreg sicilijanskog mafijaša. Njihovo cirkusiranje bilo je još jedan udarac za Ivin krhki ego. Cijelo poslijepodne proveo je čitajući "Doktora Živaga" i svakih pola sata provjeravao e-mail. Majka se malo zabrinula za njegovo ponašanje. Iako je željela da joj sin bude intelektualac, smatrala je da ne valja pretjerivati ni s čim. Stela mu je napokon odgovorila na e-mail i pred njega stavila još veći književni zalogaj – "Majstora i Margaritu" te "Uliksa". S jedne strane godilo mu je što je nastavila dopisivanje, ali ti izazovi bili su poput nemoguće misije. Ne može više ispitivati profesora i tražiti ga za mišljenja. Netko će već nešto posumnjati. Da stvar bude bolja, sat književnosti ima tek u utorak te ne stigne dobiti odgovor. Bude li odugovlačio s odgovorom, mogla bi pomisliti da je nepristojan.

Otišao je u krevet košmarnih misli i s grčem u želucu. Rješenje njegovih problema bila je Eva. Pohvalila je njegov novi životni stil koji ga je doveo do statusa odličnog učenika. Kada je upitao što ona radi, doznao je za dramsku grupu profesora Zvonka. Malo se raspitao o okolnostima rada grupe. Eva se požalila na nedostatak muških članova u grupi pa je predložila Ivi da im se pridruži. Nećkao se oko prijedloga iz više razloga. U životu nikada nije glumio, a i ima obaveza u zemljopisnoj grupi. S druge strane, tako bi bio češće uz profesora Zvonka s kojim bi se mogao konzultirati oko remek-djela književnosti. Rekao je Evi kako će razmisliti jer ima tremu. Na kraju je pristao, pa makar morao statirati. Eva je bila presretna njegovom odlukom.

U vrijeme subotnjeg ručka zazvonio je telefon i mama se javila. Nazvala ju je baka i predložila zajednički put u Prag. Tata se na to uvrijedio jer nije i njega pozvala. Ponovno su se žestoko posvađali i oko puta i oko njezine mame. Kada je Ivo vidio da svađa poprima novi zamah, neopaženo se odšuljao u sobu k svojim Rusima i računalu.

U ponedjeljak je preko volje otišao na dramsku grupu. Na početku su radili vježbe pantomime, improvizacije bez riječi gdje su Eva i Ivo trebali odigrati posvađani bračni par i njihovu pomirbu. Iz životnoga iskustva odigrali su svoje uloge savršeno. Oboje su ispalili prave face pred profesorom i svojim školskim kolegama. Profesor je rekao da će iduću srijedu donijeti tekst jedne vesele drame. Od uzbuđenja gotovo je zaboravio pitati profesora za mišljenje o Bulgakovu i Joyceu. Profesor ga je podsjetio pitajući ga kako mu se svidio "Doktor Živago". Potrčao je kući s mislima koje mu je usadio profesor i poslao e-mail voljenoj Steli. Ona mu je odmah uzvratila i tražila mišljenje o brojnim hrvatskim autorima poput A.B. Šimića, S.S. Kranjčevića, ali i o stranim poput Lorce, Baudelairea, Jesenjina itd. Sada je Ivi bilo jasno da glumačka družina uopće nije bila loša ideja. Barem s profesorom može imati ubrzane satove književnosti.

Kolika mu je pitanja postavljao, profesor je pomislio da se sprema za studij književnosti. Ivo je samo skromno komentirao da su mu najdraži predmeti zemljopis i književnost. Nakon što su se pojavili i ostali sudionici grupe, profesor im je podijelio materijale. Uprizorit će dramu "Pobijedit će ljubav". Drama se odvija u Buenos Airesu, a glavni likovi su dvoje mladih zaljubljenih kojima na putu stoje roditelji. Na kraju se razotkrije neki pokvarenjak koji je zavadio dvije obitelji i sve se sretno završi. Glavne uloge su, naravno, pripale Evi i Ivu. Pikantni začim ove drame jest poljubac na kraju. Iako klišeiziran kraj, učinio je dovoljno prostora za neugodnost mladim glumcima.

Prva proba je završila, ali zato je Ivu kod kuće dočekala prava drama katastrofe, uz popratne vodene efekte. Tata je pokušao popraviti cijevi kod umivaonika, međutim, njegove vodoinstalaterske vještine su zakazale. Kupaonica se pretvorila u mali unutarnji bazen. Mama je skupljala vodu ručnicima, gundala i vrijeđala tatu. Susjed Dragec je ubrzo došao i spasio dom od moguće štete. Njih dvoje bili su usijane glave do te mjere da nisu mogli prekinuti svoju verbalnu borbu. Tu noć, umjesto da spava, Ivo se bacio na pisanje pisma uz pomoć bilježaka s predavanja profesora Zvonka. Drugi dan ujutro, stigla mu je povratna informacija. Oduševljeno mu je pisala kako je nevjerojatno koliko se njihova mišljenja o književnosti podudaraju. Nije mogla odoljeti da mu ne postavi još koji zadatak; trenutno čita "U ime ruže" pa ju je zanimalo i mišljenje o tomu, kao i o knjizi "Sto godina samoće". Pomalo ga je počelo umarati to dopisivanje, žicanje Zvonkeca za pomoć, nosanje debelih knjižurina i sve to samo kako bi je mogao shvatiti.

Ivo je ponovno napravio jednomjesečnu pauzu u pisanju dnevnika, a toliko se stvari izdogađalo. Zokijev tata toliko je bio zaljubljen u svoju udovu da nije vidio dalje od nje. Pa čak ni vlastitog sina. Kao rezultat Zoki je nakupio dobru četvu jedinica, a kada je čuo da će se sljedeći tjedan održati još tri ispita, bio je spreman na očajnički čin. Doduše, taj očajnički čin bio je čista glupost koja ga je mogla stajati školske karijere, no očajan čovjek ne bira sredstvo, već samo vidi cilj. Budući da više nije mogao markirati zbog prevelikog broja neopravdanih sati, odlučio je profesore natjerati na štrajk. Poslao je lažan dopis u kojem poziva nastavnike na pobunu i štrajk organiziran u tajnosti. Ivo je poludio kada je to čuo i izgrdio Zokija. Predložio mu je da pošalje novi dopis s opravdanjem kako je netko na svoju ruku poslao lažan dopis i time si pokuša spasiti glavu. Zokiju je glava bila spašena, ali zato je kao glavni sumnjivac "pao" profesor tjelesnoga.

Ivo je i dalje zadržao svoj marljiv tempo – redovito je pohađao pokuse za predstavu, čitao knjige i odlazio na dodatnu nastavu zemljopisa. Zbila se i jedna nova promjena; gluma i druženje s Evom postali su pravi užitek. Usporedo s time počeo se mijenjati i odnos s profesoricom Stelom. Više ju nije gledao istim očima. Prepiska s njom bivala je sve kompliciranija i kompliciranija. Vječno je ispitivao profesora za mišljenje o piscima pa je lagano počeo dobivati dojam da je dopisnik iz sjene između profesorice Stele i profesora Zvonkeca. Sve to pomalo mu je počelo ići na živce. Kako je odlazio u kazalište i postajao čovjek od kazališta, to mu je sve više i više dosađivali biti znalцем svjetske književnosti. Osim toga, Stela je počela kukati i iznositi svoje intimne probleme. Ivo je ostao šokiran koliko jedna zgodna ženska može biti emotivno zeznuta i ispunjena kompleksima. Ako ništa drugo, Ivo je naučio nešto novo o ženama, međuljudskim odnosima, a i popravio je svoju čitalačku biografiju. Sada je nastao problem kako prekinuti tu zavrzlamu, a ne povrijediti lijepu Stelu.

Uz sve brige i probleme, zamalo mu je puklo prijateljstvo s Pavlom. S obzirom na količinu obaveza, poprilično je zanemario njihovo prijateljstvo. Pavla je to silno rasrdilo i rastužilo pa je optužio Ivu da se pravi važan. Pokušao mu je racionalno objasniti kako stvari stoje i obećao mu da kada mu sve obaveze prođu, da će sve biti kao i prije. Pavle mu nije vjerovao i tvrdio da se totalno promijenio. Ivo se izmotavao s izgovorom bolesti. Rekao mu je da je u pitanju neuzvrćena ljubav te da će mu sve objasniti na vrijeme. Pavle se odmah ubacio s par stručnih savjeta. Nekako su uspjeli izgledati nesuglasice među sobom.

Situacija sa Stelom bila je sve gora i gora. Koliko god se Ivina želja za dopisivanjem smanjivala, toliko je njezin interes za Nepoznatog Obožavatelja rastao. Na generalnoj probi doživio je ugodno iznenađenje. Prvo je generalka bila odlično pripremljena, poput prave pravcate profesionalne predstave. Profesor Zvonko bio je rječit, nije štedio riječi hvale svojim glumcima. Sam vrhunac dobrog dana dogodio se tijekom izvođenja generalke. Na kraju predstave zamišljeno je da se glavni protagonisti poljube. Bilo je režirano tako da izgleda kao pravi poljubac, mada su se glavni glumci ljubili u obraz, ali došlo je do male promjene. Eva je preuzela inicijativu i umjesto režiranog, Ivi poklonila pravi poljubac. Krv mu je šiknula u glavu te je ostao omamljen. Shvatio je da prema Evi gaji emocije koje su sve samo ne samo prijateljske. Poslije probe u garderobi je ugledao Evu kako ozbiljna lica razgovara na mobitel, točnije, svađa se. Njezin otac ju je nazvao da je obavijesti o svom preseljenju u hotel i o definitivnoj rastavi braka.

Pri izlasku iz tramvaja Ivo je ponudio Evi da ju otprati do njezine zgrade. Izrazila je želju da ode sama, kako bi mogla malo razmisliti o svemu. Današnji poljubac nije komentirala. Samo je hladno rekla da postoji mogućnost sutrašnjeg nedolaska na nastavu. Spremila se na pokret, no ubrzo je zastala i pitala Ivu za četiri godine stariju djevojku, odnosno je li s njom još uvijek na bilo koji način povezan. U cijeloj situaciji bilo mu je teško lagati i izmišljati pa joj je rekao da se samo dopisuju i ništa više. Prokomentirala je samo: "Šteta. Ipak, hvala ti na iskrenosti." i odšetala dalje, bez da mu je dala mogućnost opravdanja. Koliko god ju je želio zaustaviti i reći joj koliko mu znači, smatrao je da je, s obzirom na cjelokupnu situaciju, najbolje šutjeti.

Sav potišten, Ivo se vratio kući, pojeo večeru i uključio računalo. Zatekao je Stelin e-mail koji je bio istovremeno, u najmanju ruku i prosvjetiteljski i jednak katastrofi. Stela je svom Nepoznatom Obožavatelju otvorila srce i priznala svoju ljubav. Da stvar bude još gora, inzistirala je na upoznavanju. U protivnom će s njim prekinuti dopisivanje. Sad mu je bilo jasno koliko je

zakomplicirao svoj i Stelin život te kako se poigrao s tuđim osjećajima. Više nije znao kako se izvući iz gabule koju su zakuhali njegovi hormoni i nezrelost.

Eva sutradan nije došla u školu kako je i najavila. Umjesto voljene Eve, pred očima mu je bila bivša voljena Stela, vidno smotana i neusredotočena na predavanje. Ivo je isprepleo svoj život sa ženskim bićima gore nego što je ikada mogao zamisliti.

Četvrto poglavlje

Glumačka družina bila je u strahu kada su vidjeli da nema Eve. Ivo je s njom izmijenio nekoliko SMS-ova da provjeri je li sve u redu. Svojim roditeljima, bratu i njegovoj djevojci rekao je da očekuje njihov dolazak na predstavu. Na dan izvedbe uhvatila ga je najgora moguća trema. Pola sata prije predstave u garderobu je došla vidno uzrujana Eva. Razlog njezine uzrujanosti bili su roditelji koji se nisu udostojili doći na predstavu vlastitog djeteta. Bili su prezauzeti rastavom i raspodjelom obiteljskog blaga. Nije se mogla dugo time zamarati jer je bilo vrijeme za predstavu. Ivo je isprva umirao od treme, no kasnije se opustio i obuzela ga je radost igre i istinska gluma. Došli su i do kraja predstave te je nastupio taj trenutak. Kraj predstave zapečatili su poljupcem koji gledatelje nije ostavio ravnodušnima. Prolomio se gromoglasan pljesak i ovacije.

Nakon predstave bio je priređen domjenak gdje je Ivo uživao status prave zvijezde. Tomo i Tina poklonili su mu kravatu dok su ga mama i tata izljubili i izgrlili. Ono što je s nestrpljenjem iščekivao bila je Eva, no ona se nije pojavila. Ravnatelj škole potom je održao kratki govor hvale i usput čestitao 32. rođendan svom kolegi Zvonku. Stela je u tada zanimala jer je shvatila da je 9 godina stariji od nje. To bi značilo da joj je on slao sva ona ljubavna pisma. Naime, tijekom dopisivanja Ivo je Steli rekao da je od nje stariji devet godina. Stela je taj podatak povezala s poznavanjem književnosti i dobila rezultat.

Ivo je stajao u blizini i sve slušao. Kao i Stelu, uhvatila ga je panika i vrtoglavica. Sad bi doista mogao biti razotkriven kao Stelin Nepoznati Obožavatelj. Što ako Stela pita Zvonkeca za mišljenje o velikanima svjetske književnosti pa se sve kockice poslože? To bi bila prava katastrofa. Dok su stigli doma, gorio je na 39 stupnjeva. Umjesto da uživa u stečenoj slavi i Evinom poljupcu, glavom mu se vrzmala misao kako da se izvuče iz predstave koju si je sam izrežirao. Odjednom mu je sinula genijalna ideja. Otvorio je novi korisnički račun te se predstavio kao kompjuterša i prijatelj Nepoznatog Obožavatelja. Objasnio je Steli da popravljala računalo svom prijatelju i da je naletio na njihovo dopisivanje. Smatra da su stvoreni jedno za drugo te joj otkrio da je njezin obožavatelj, ni manje ni više, nego Zvonkec. Zamolio ju je da ovo što joj je danas rekao, ostane njihova mala tajna. Poslavši e-mail pao je umoran u krevet i odmah zaspao.

Probudio se sutradan u podne. Prepirlao se s mamom oko odlaska u školu i pobijedio. Dok se spremao za školu, na vrata njegovog stana banuli su Evin roditelji i nepoznati čovjek. Ubrzo je doznao da je čovjek u pratnji policijski inspektor Dušek. Eva je nestala i zbog toga se digla velika buka. Dozlogrdilo joj je prepucavanje roditelja i njihova sebičnost. Umjesto da ode kući nakon predstave, odlučila je krenuti put Zapada. Svoje motive odlaska opisala im je u oproštajnom pismu. Ivo ga je naglas pročitao, a svaka riječ ubadala je poput najoštrijeg noža. I sam Ivo osjećao je grižnju savjesti zbog neizrečene ljubavi. Možda bi sve ispalo drukčije da joj je rekao te male, ali značajne riječi; možda bi ostala.

Inspektor mu je predložio da ju nazove sa svog mobitela, možda će mu se javiti. Taj potez pokazao se neuspješnim, unatoč brojnim pokušajima. Sjetio se da bi možda bilo bolje poslati poruku. Tražio je malo privatnosti kako bi joj mogao napisati nešto lijepo. Roditelji su inzistirali da joj u poruci napiše da je vole. Ivo je zastao, skupio hrabrosti i rekao kako misli da joj oni idu na živce. Sasuo im je cijelu stvar u lice, crno na bijelo, a ta istina je imala itekako gorak okus. Pošto im je očitao bukvicu zamolio ih je za pristanak da joj napiše nešto o njihovoj pomirbi. Pognute glave pristali su na to. Otišao je u sobu i napisao joj lijepu ljubavnu poruku. Saznao je da je Eva trenutno u Ljubljani na kolodvoru. Brzo je to priopćio roditeljima koji su izvan sebe od sreće pohitali u Ljubljano, povevši Iva sa sobom. Inspektor im je dozvolio da sami odu po nju, iako se to kosilo s protokolom policije.

Putem do Ljubljane Ivo im je pričao o jučerašnjoj predstavi. Istovremeno osjećali su ponos i sram. Ljubljanski kolodvor svjedočio je pravom vrtuljku emocija. Roditelji su plakali i grlili svoju jedinicu, ispričavali se i obećavali novi početak. Eva je prišla Ivi, pogladila ga po obrazu i pohvalila za jučerašnju predstavu. Dala mu je pusu u obraz pred roditeljima, što je u njemu izazvalo val sreće. Zajedno su otišli na ručak gdje su proslavili pomirenje Evinih roditelja.

U Zagrebu su se vratili oko sedam navečer. Oni su otišli u policijsku postaju predati iskaze, a Ivo doma gdje ga je čekala kratka Stelina poruka. U njoj mu je obećala čuvanje njihove tajne do groba. Napokon je mogao odahnuti. Srce mu je bilo na mjestu. Drama koju je zapetljao do nemogućih razmjera imala je lijep kraj.

Četiri dana prije Badnjaka Ivo je nazvao Evu da zajedno prošeću Maksimirom. Šećući, držali su se za ruke i razgovarali o svemu što ima se dogodilo proteklih dana. Situacija s Evinim roditeljima išla je na bolje. Postali su pažljivi i dobri jedan prema drugome. Govorila mu je kako je isplanirala put u SAD i početak svoje karijere, ne bi li se pokazala kao sposobna i uspješna djevojka. Njihovo zaljubljeno čavrljanje prekinuli su profesorica Stela i profesor Zvonko. Išli su glavnim maksimirskim putem i držali se za ruke. Izgledali su doista sretno. Međusobno su se pozdravili te je Eva komentirala kako nije znala za njihovu vezu, dok je Ivo mudro šutio. Nedugo zatim Eva i on počeli su razgovarati o budućnosti, o vjenčanju, o tomu koliko će imati djece kad završe fakultete. Ivo je dobio sve što je želio. Napokon je dobio djevojku, stoga više nije postojala potreba vođenja dnevnika mladog patnika. Shvatio je da je ljepše život živjeti, nego ga opisivati. Ovaj dnevnik ostat će mu kao gorko – slatka uspomena na jedno burno razdoblje života. Na kraju je ljubav doista i pobijedila.